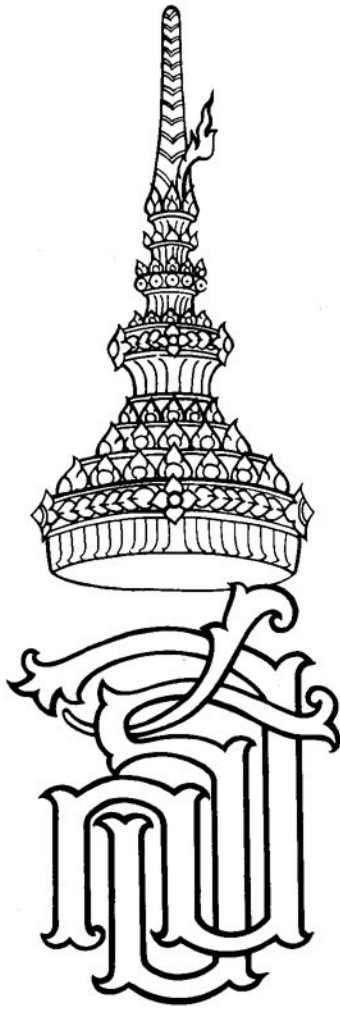

ที่ระลึกพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน
“เฉลิมราชกุมารี”
อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

มาร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้
Let's join in making a literate world

วิจิตร ๒๕๕.

พระราชประวัติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประสูติเมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๘ ตรงกับปีมะแม ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต โดยศาสตราจารย์นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์ถวายการประสูติ ทรงได้พระนามอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ โดยสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ประทานพระนามว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา กิติโสภาดุลโสภาคย์” ทรงมีพระนามที่ข้าราชการเรียกกันทั่วไปว่า “ทูลกระหม่อมน้อย” ทรงเริ่มรับการศึกษาระดับอนุบาลเมื่อพระชันษา ๓ ปีเศษ ที่โรงเรียนจิตรลดา ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ มีพระสหายร่วมชั้น ๒๐ คน ซึ่งมาจากบุตรหลานของพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการและมหาดเล็ก

ผลการเรียนในระดับประถมศึกษาของพระองค์อยู่ในระดับยอดเยี่ยม ทรงสอบได้ที่หนึ่ง และได้รับพระราชทานรางวัลเรียนดีจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในงานแสดงศิลปหัตถกรรมนักเรียนครั้งที่ ๓๑ ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถในการเรียนแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ำไทย ดนตรีไทย และวาดเขียน พระองค์โปรดหนังสือมาแต่ยังทรงพระเยาว์ ทรงปรีชาสามารถในทางร้อยแก้วและร้อยกรองเป็นอย่างยิ่ง ทรงเริ่มพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ตั้งแต่พระชันษา ๑๒ ปี เป็นต้นมา บทพระราชนิพนธ์เหล่านี้ได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือหลายเล่ม เช่นเรื่อง “อยุธยา” “เจ้าครอกวัดโพธิ์” “ศาสนาเกิดขึ้นได้อย่างไร” บทพระราชนิพนธ์ที่รู้จักกันดีคือ “พุทธศาสนสุภาษิตคำโคลง” ทรงถอดมาจากภาษาบาลี “กษัตริยานุสรณ์” ทรงทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ปี ๒๕๑๖ ขณะที่มีพระชนมายุเพียง ๑๘ พรรษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงศึกษาที่โรงเรียนจิตรลดาจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ทรงสอบไล่ได้เป็นที่หนึ่งของประเทศในแผนกศิลป์ ปี ๒๕๑๕ ทรงสอบได้คะแนน ๘๙.๓๐% และทรงสอบเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เป็นที่ ๔ แต่ผลการเรียนในคณะนี้ได้ลำดับที่หนึ่งมาโดยตลอด จึงทรงมีผลการเรียนอยู่ในระดับ “เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง” และได้รับพระราชทานรางวัลเหรียญทองในฐานะที่ทรงสอบได้ที่หนึ่งทุกปีด้วย

แม้จะทรงคร่ำเคร่งต่อการศึกษาเล่าเรียนจนได้รับฉายาว่าเป็น “ทนนหนังสือ” เช่นนี้ก็ยังทรงปลีกเวลาส่วนหนึ่งเข้าร่วมกิจกรรมของคณะอยู่เสมอ ทรงสมัครเป็นสมาชิกชมรมดนตรีไทย และชมรมวรรณศิลป์ สโมสรนิสิตนักศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเรามักจะเห็นภาพที่ทรงดนตรีไทยในโอกาสต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยอยู่เนื่อง ๆ ทางด้านกิจกรรมของชมรมวรรณศิลป์ เคยทรงร่วมกับพระสหายเป็นผู้แทนของคณะอักษรศาสตร์ แข่งขันกลอนสอระหว่างคณะในมหาวิทยาลัย ได้รับรางวัลชนะเลิศ ทั้งนี้เพราะพระองค์ทรงมีพระทัยฝึกฝนวรรณกรรมต่าง ๆ มาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์นั่นเอง

นอกจากกิจกรรมของสโมสรนิสิตจุฬาฯ แล้วยังทรงเป็นสมาชิกชมรมภาษาไทย ชมรมภาษาตะวันตก และชมรมประวัติศาสตร์ในคณะอักษรศาสตร์ และทรงเป็นกรรมการจัดทำเรื่องลงพิมพ์ในหนังสือ "อักษรศาสตร์ พิจารณ์" ของชุมนุมวิชาการของคณะ กล่าวได้ว่าพระองค์ท่านพระราชทานความร่วมมือแก่ทางคณะและมหาวิทยาลัย เป็นอย่างมาก

สิ่งสนับสนุนที่ทำให้พระองค์ท่านประสบความสำเร็จทางการศึกษาอีกอย่างหนึ่งคือพลาณามัยอันสมบูรณ์ พระองค์ทรงเล่นกีฬาทุกประเภทได้อย่างร่าเริง หลังจากทรงได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิตแล้ว ก็ทรงศึกษาต่อปริญญาโทชั้นสภกฤตที่คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิชาจารึกภาษาตะวันออกที่ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

การที่ทรงเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาโททั้งสองมหาวิทยาลัยพร้อมกันเป็นสิ่งที่ยากยิ่งจึงทรงตัดสินใจพระทัย เลือกทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "จารึกพบที่ปราสาทพนมรุ้ง" และทรงได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศิลปากร จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๒๒ และหลังจากนั้นจึงทรง เข้มแข็งมั่นศึกษาวิชาภาษาบาลีและสันสกฤตที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทรงทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ทศบารมีในพุทธศาสนาเถรวาท" จนได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิตจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๒๔ ถึงกระนั้น พระองค์ก็ได้ทรงหยุดยั้งการใฝ่หาวิชาความรู้ ได้ทรง ศึกษาต่อในระดับดุษฎีบัณฑิตในสาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทรงทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนานวัตกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" (๒๕๒๙) และทรงได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นอกเหนือจากพระปรีชา สามารถในการศึกษาของพระองค์แล้ว ยังทรงปฏิบัติพระราชภารกิจสำคัญที่ทรงได้รับมอบหมายจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ลุล่วงไปด้วยดี เช่น

การเสด็จพระราชดำเนินไปร่วมพิธีพระบรมศพพระเจ้ากัศตาปีที่ ๖ ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน เมื่อปี ๒๕๑๖

การเสด็จพระราชดำเนินไปยังประเทศอิหร่านและอิสราเอล พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้า จุฬารัตน์วลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ในเดือนเมษายน ๒๕๒๐

การเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬารัตน์วลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ไปทรงร่วมในพิธีสถาปนาเจ้าฟ้าหญิงเบียทริกซ์เป็นพระราชินี แห่งประเทศเนเธอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ ๑๙ พฤษภาคม - ๓ มิถุนายน ๒๕๒๐ เสด็จพระราชดำเนินเยือนฝรั่งเศสและอังกฤษ ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๔ มิถุนายน ๒๕๒๓ เสด็จพระราชดำเนินเยือนเบลเยียมวันที่ ๓ - ๕ มิถุนายน ๒๕๒๓ เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศจีน วันที่ ๑๑ - ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๔ และทรงพระราชนิพนธ์ หนังสือเรื่อง "ย่าแดนมังกร" (บรรยายเรื่องการเดินทาง ตลอดจนถึงสิ่งที่พระองค์ทรงพบปะไว้อย่างสนุกสนานชวนอ่านอย่างยิ่ง)

เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศอังกฤษร่วมพิธีอภิเษกสมรสระหว่างเจ้าฟ้าชายชาร์ลส์และเลดี้ไดอาน่า เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๒๔

ระหว่างวันที่ ๒๙ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๒๕ เสด็จเยือนประเทศสวิสเซอร์แลนด์เป็นการส่วนพระองค์ ทรงเยี่ยมองค์การกาชาดสากล และห้องสมุดสหประชาชาติ และเสด็จเมืองโลซานเพื่อเฝ้าฯ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

วันที่ ๑ - ๙ มิถุนายน ๒๕๒๕ เสด็จเยือนสาธารณรัฐออสเตรเลีย สภามหาวิทยาลัยอินน์สbruck ได้ถวายพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ให้ดำรงตำแหน่ง “วุฒิสมาชิกกิตติมศักดิ์” แห่งมหาวิทยาลัยอินน์สbruck เนื่องจากมหาวิทยาลัยทราบถึงพระปรีชาสามารถด้านต่าง ๆ และได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายสายสร้อยทอง (Gold Chain) ซึ่งนับเป็นสตรีเอเชียคนแรกและอายุน้อยที่สุดที่ได้รับเกียรตินี้

วันที่ ๙ - ๑๓ มิถุนายน ๒๕๒๕ เสด็จเยือนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

ในด้านพระนิสสัย พระองค์ทรงเป็นผู้มีพระทัยอ่อนโยน ทรงพระเมตตาและทรงเอาพระทัยใส่ในสุขทุกข์ของราษฎรเช่นเดียวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สิ่งที่สนับสนุนคำกล่าวนี้คือ ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๑๘ อันเป็นวันคล้ายวันประสูติ แทนที่จะทรงจัดงานสนุกสนานรื่นเริงหรือทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทั่วไปเช่นเคย กลับทรงรวบรวมเงินจำนวนหนึ่งร่วมกับเงินพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และเงินที่ข้าราชการ ข้าราชการบริพารทูลเกล้าฯ ถวายก่อตั้งเป็นมูลนิธิสายใจไทยขึ้นเพื่อช่วยเหลือทหาร ตำรวจ พลเรือน ตลอดจนอาสาสมัครที่บาดเจ็บทุพพลภาพ หรือเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันประเทศชาติ โดยให้ความช่วยเหลือทางการเงินหรือส่งเสริมอาชีพแก่ครอบครัวหรือผู้ประสบเคราะห์ร้ายนั้น พระองค์ทรงเป็นประธานมูลนิธิฯ และทรงบริหารงานเองอย่างเข้มแข็ง ปัจจุบันมีที่ทำการถาวรอยู่ที่ถนนศรีอยุธยา ข้างสถานีตำรวจพญาไท ที่ตึกนี้เปิดจำหน่ายสินค้าจากผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิสายใจไทย และมูลนิธิส่งเสริมศิลปะพิเศษฯ ในวันเวลาราชการ

นับวันมูลนิธิสายใจไทยฯ จะทวีรายจ่ายสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทรงพยายามหารายได้ทุกวิถีทางที่จะส่งเสริมและสนับสนุนมูลนิธิฯ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

จากพระปรีชาสามารถและพระกรณียกิจอันดีเลิศอย่างนี้เอง จึงทรงได้รับการสถาปนาพระอิสริยยศและพระอิสริยยศกิตติมศักดิ์ขึ้นเป็น “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรม-ราชกุมารี” ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๐

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชภาระมากยิ่งขึ้นตามวันและเวลาที่ล่วงไป นอกจากจะทรงดำรงตำแหน่งองค์ประธานมูลนิธิสายใจไทยในพระบรมราชูปถัมภ์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงดำรงตำแหน่งองค์อุปนายกผู้อำนวยการสภาอากาศไทย เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๐ ทรงบริหารงานสภาอากาศไทยด้วยความเอาพระทัยใส่ ทรงชักนำให้สภาอากาศไทยมีบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนมากขึ้น และได้เสด็จออกไปช่วยเหลือด้วยพระองค์เอง เช่น อุบัติเหตุรถไฟชนกันที่ตลิ่งชัน เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๒๒ พระองค์ทรงนำเจ้าหน้าที่กองบรรเทาทุกข์ไปเยี่ยมผู้บาดเจ็บที่โรงพยาบาลต่าง ๆ ทรงเสด็จเยี่ยมทหาร และราษฎรที่ชายแดน ทรงเยี่ยมสถานีอากาศ หน่วยทหาร ตำรวจในพื้นที่ทุรกันดาร เสด็จเยี่ยมผู้ลี้ภัย ณ ศูนย์อพยพ เป็นต้น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระเมตตาไม่จำกัดเชื้อชาติ ทรงเอ็นดูเด็ก ๆ ชาวแกมพูชาผู้ลี้ภัยเหล่านั้น ทรงอุ้มเด็กเหล่านั้นอย่างสนิทสนมพระทัย มิได้ทรงรังเกียจในความสกปรกของเสื้อผ้าและโรคภัยไข้เจ็บ ผู้ใดป่วยเกินกว่าสถานีอากาศจะช่วยได้ ก็ทรงพระเมตตาขับไปรักษาที่โรงพยาบาลของสภาอากาศ ทรงเอาพระทัยใส่ในสุขภาพของชาวแกมพูชาดุจเดียวกับทรงเมตตาต่อชาวไทย นอกจากภารกิจที่กล่าวมาแล้ว ยังทรงมีภารกิจที่สำคัญคือ ทรงเป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระบรมมหาราชวังตั้งแต่ปลายปีพุทธศักราช ๒๕๒๓ จนสำเร็จทันสมโภชพระนครในโอกาสครบรอบ ๒๐๐ ปี

แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งงานนี้ผู้มีจิตศรัทธาโดยเสด็จพระราชกุศลบริจาคมูลค่า ๒๒๐ ล้านบาท นอกจากนี้ทรงเป็นประธานบูรณะบุษบกทรงของพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร ทรงอำนวยการบูรณะตกแต่งพระที่นั่งวิมานเมฆ ในพระราชวังดุสิต ทรงดูแลพระที่นั่งเวหาสน์จำรูญ พระราชวังบางปะอิน ทั้งยังทรงมีพระราชภาระในฐานะองค์อุปถัมภ์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย สมาคมนิสิตเก่าอักษรศาสตร์ มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ สถาบันและสมาคมอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก และทรงเป็นกำลังสำคัญของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือราษฎร เช่น โครงการชลประทานต่าง ๆ ในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และโครงการส่งเสริมศิลปะพิเศษในพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และทรงริเริ่มโครงการสำคัญ ๆ คือ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โดยสละทรัพย์ส่วนพระองค์ทดลองดำเนินการ มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอยู่ในโครงการประมาณ ๑๗๐ แห่ง โครงการนี้ได้รับความสนใจจากหน่วยงาน Agro Action แห่งสาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งต่อมาได้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล จำนวนหนึ่งสนับสนุนโครงการ

ด้วยพระปรีชาสามารถและพระวิริยะอุสาหะ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงพร้อมใจกันทูลเกล้าฯ ถวายปริญญา ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ แต่พระองค์ดังนี้

๑. **มหาวิทยาลัยมหิดล** ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาสาทรณสุขศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ด้วยพิจารณาเห็นว่าทรงมีความรู้ความสามารถในวิชาการด้านสาธารณสุขของประเทศ ทรงสนพระทัยในการแพทย์และสาธารณสุข โดยทรงพยายามสนับสนุนในสุขภาพของราษฎร ทั้งยังทรงเป็นองค์อุปนายิกา ผู้อำนวยการสภาอากาศไทย

๒. **มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์** ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาศิลปศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (พัฒนาสังคม) เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติที่ทรงเอาพระทัยใส่ด้านสาธารณสุข เช่น ทรงก่อตั้งมูลนิธิสายใจไทย ทรงส่งเสริมอาชีพตลอดจนยกระดับความเป็นอยู่ของชาวนานาน

๓. **สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า** ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติที่พระองค์ทรงสนพระทัยในการประยุกต์วิทยาการสมัยใหม่มาช่วยในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาชนบทและในวิทยาการแผนที่ถ่ายภาพทางอากาศเพื่อค้นหาแหล่งน้ำ

๔. **มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์** ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติที่ทรงมีพระราชกรณียกิจทางด้านสังคมสงเคราะห์ซึ่งอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย

๕. **มหาวิทยาลัยรามคำแหง** ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาภาษาไทย เพราะทรงพระปรีชาสามารถเชี่ยวชาญในด้านภาษาไทย ทรงศึกษาทั้งภาษาในปัจจุบันและในสมัยโบราณอย่างแตกฉาน ทั้งยังสนพระทัยศึกษาภาษาไทยต้องถิ่นเพื่อเป็นประโยชน์ในการค้นคว้าวรรณกรรมท้องถิ่นทุกภาคของประเทศไทย

๖. **สมาคมสถาปนิกแห่งประเทศไทย** ทูลเกล้าฯ ถวายสมาชิกภาพกิตติมศักดิ์ เนื่องจากทรงแสดงพระปรีชาสามารถในการควบคุมงานปฏิสังขรณ์โบราณสถานที่สำคัญ ๆ ต่าง ๆ ของชาติได้

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เคยทรงรับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษไปบรรยายวิชาการ ณ สถาบันต่าง ๆ หลายครั้ง เช่น

ทรงรับเชิญไปบรรยายวิชาภาษาไทย ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ทรงรับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษประจำแผนกประวัติศาสตร์ กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ในปี ๒๕๒๓ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๓ ปัจจุบันพระองค์ทรงรับราชการเป็นนายทหารประจำการในตำแหน่งอาจารย์ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทรงสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยและสังคมวิทยา ปัจจุบันทรงดำรงตำแหน่งพลตรีหญิง

พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นั้นมากมายเหลือที่จะบรรยายให้ครบได้ แต่อย่างล้นแต่ยิ่งใหญ่และเป็นประโยชน์แก่ประเทศทั้งนั้น ดูประหนึ่งว่าสตรีธรรมดาผู้ใดก็มีอาจรับภาระนี้ไว้ได้ แต่พระองค์ท่านก็ทรงรับไว้ด้วยความเต็มพระทัยด้วยพระเมตตาอันบริสุทธิ์และพระกรุณาธรรมอันล้ำเลิศนี้ พระองค์จึงคู่ควรแก่ความเป็น **“ปิยะชาติโดยแท้”**

พระทรงเป็นมิ่งขวัญของคนไทย “เจ้าฟ้าแม็กไซไซ” พระองค์แรก

เป็นที่ปลาบปลื้มกันทั้งประเทศที่ “มูลนิธิรามอน แม็กไซไซ” ประกาศทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลแม็กไซไซ ประจำปี ๒๕๓๔ แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในสาขาบริการสาธารณะ

ทั้งนี้เนื่องจากพระองค์ทรงเป็น “เจ้าฟ้า” พระองค์แรกที่ทรงรับพระเกียรติดังกล่าว สำหรับประกาศพระเกียรติคุณฉบับสมบูรณ์ที่มูลนิธิรามอนแม็กไซไซ เสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ทรงเป็นผู้ได้รับรางวัลแม็กไซไซสาขาบริการสาธารณะ ซึ่งทำให้ประชาชนชาวไทยได้มีโอกาสปลาบปลื้มกับพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีดังต่อไปนี้

เป็นที่ยอมรับกันว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นผู้ที่ใช้ความเป็นพระราชวงศ์ เป็นเครื่องมือในการสร้างให้เมืองไทยประสบความสำเร็จและทรงทำสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับคนไทย

เมื่อไม่นานมานี้ การเป็นกษัตริย์หรือเชื้อพระวงศ์ หมายถึง การมีอำนาจความสง่างาม แต่เดี๋ยวนี้ไม่ใช่เช่นนั้นแล้ว ราชวงศ์ต่าง ๆ ในทวีปเอเชียปัจจุบันมีเพียงไม่กี่ราชวงศ์ที่สามารถยืนอยู่ได้ และสำหรับราชวงศ์ที่เหลืออยู่ การจะได้รับความเคารพหรือได้รับยกย่องชมเชยไม่ใช่สิ่งที่ได้มาอย่างอัตโนมัติอีกต่อไป แต่ราชวงศ์จะต้องทำงาน จึงจะได้รับการยอมรับ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งทรงมีบทบาทเป็น “เจ้าฟ้าหญิง” แห่งราชวงศ์จักรี ที่ได้สร้างประเทศไทยให้เจริญรุดหน้าเข้าสู่ยุคปัจจุบัน และช่วยรักษาประเทศไว้แก่ประชาชนชาวไทย

แม้แต่มาในอดีตสถาบันพระมหากษัตริย์ จะได้สละพระราชอำนาจสูงสุด เพื่อให้มีการปกครองโดยกฎหมาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชบิดาทรงเป็นประมุขของประเทศที่ได้รับการเคารพรัก สืบเนื่องมาโดยตลอด ก่อให้เกิดความมั่นคง

แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลชุดแล้วชุดเล่า แต่ประเทศไทยก็ยังคงอยู่

ทุกวันนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงอยู่เคียงข้างพระวรกายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดเวลา “พ่อ” และ “ลูก” ทำงานด้วยกันอย่างดี

ทั้งสองพระองค์ โปรดความเป็นธรรมดา และทรงเอาใจใส่ในสวัสดิภาพของประชาชนชาวไทยอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงอุทิศพระวรกายเพื่อสรรพสิ่งที่เป็นไทย ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม การกู้ศิลปะหัตถกรรมที่กำลังจะสูญหายให้กลับฟื้นคืนมาอีกครั้งหนึ่ง ทรงทำให้การถ่ายทอดฝีมือจากศิลปินที่เชี่ยวชาญลงมาสู่ช่างฝึกหัด

นอกจากนี้ทรงฟื้นฟูการเล่นหนังใหญ่ การบูรณะปฏิสังขรณ์วัดเก่าแก่และบันทึกเพลงไทยเดิมอันคลาสสิกเอาไว้ด้วย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สามารถทรงดนตรีไทยได้หลายประเภท ที่ทรงชอบมากที่สุดคือ การเดี่ยวระนาดเอก พระองค์ได้ทรงร้องเพลง ได้แสดงในที่สาธารณะต่อหน้าคนไทยทุกชนชั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่คาดไม่ถึงสำหรับสุภาพสตรีในราชสำนัก พระองค์ทรงเป็นผู้ฟื้นฟูดนตรีไทยอย่างไม่เคยมีมาก่อน

ในด้านการศึกษ ทรงเรียนในเมืองไทยมาตลอดตั้งแต่ชั้นประถมหนึ่งจนถึงระดับปริญญาเอก พระองค์ทรงศึกษาในวิชาการต่าง ๆ ตั้งแต่ภาษาศาสตร์ท้องถิ่นในทวีปเอเชียไปจนถึงการศึกษาวិชาการสมัยใหม่ ทรงศึกษาเทคโนโลยีในการถ่ายภาพแผนที่ด้วยดาวเทียม ซึ่งวิชานี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาสภาพแวดล้อมของประเทศ

ปัจจุบันทรงสอนประวัติศาสตร์ที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และจากการเสด็จประพาสประเทศต่าง ๆ ทรงนำเมืองไทยไปเผยแพร่ในต่างประเทศ หนังสือเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ทรงพระนิพนธ์นั้นกลายเป็นหนังสือ "เบสต์เซลเลอร์" พระองค์ได้นำรายได้จากการขายหนังสือมาเป็นทุนในการดูแลเด็กอนาถา

เรื่องเด็ก เป็นสิ่งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงให้ความสนใจมาก มีการตั้งมูลนิธิเพื่อให้เด็กกำพร้าและเด็กที่ถูกทอดทิ้งได้รับการดูแลเอาใจใส่ได้มีบ้านใหม่ทั้งนี้รวมถึงเด็ก ๆ ที่เป็นผู้ป่วยหนัก ๆ คน ได้รับความช่วยเหลือผ่านสภากาชาดไทย ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดูแลอยู่ด้วย

แม้แต่เด็กพิการตาบอดในประเทศไทย ก็ได้มีโรงเรียนพิเศษเป็นของตัวเอง เด็กนักเรียนในชนบทห่างไกลสามารถมีอาหารกลางวันที่มีประโยชน์รับประทาน และได้เรียนรู้การช่วยเหลือตัวเองด้วยการปลูกพืชผักสำหรับใช้รับประทานเอง

การที่พระองค์ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ประกอบคุณงามความดีเป็นการกระตุ้นให้บุคคลอื่น ๆ เข้ามาร่วมโครงการของพระองค์ และมีการบริจาคทุนทรัพย์ให้จำนวนมาก

ประชาชนชาวไทยชื่นชมในความ "พอดี" ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพูดจานุ่มนวล ฉลองพระองค์ก็ไม่หรูหรา ทุกอย่างดูเรียบง่าย

นอกจากนี้ ในรอยยิ้มของพระองค์ คนไทยยังได้พบ "ภาพ" ที่ตัวเองปรารถนาคือ การมีความสุขในชนบทธรรมดาเรียบง่ายของตนเอง และมีความมั่นใจในการที่จะก้าวสู่โลกสมัยใหม่

ด้วยเหตุนี้ มูลนิธิรามอน แม็กไซไซ จึงเต็มใจทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลแม็กไซไซ เพื่อเป็นการสดุดีพระจริยวัตรอันงดงามของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เจ้าฟ้าแม็กไซไซ ที่คนไทยทุกคนภาคภูมิใจ
(จากมติชน ฉบับวันพุธที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๔)

อันชอบอ่านหนังสือ

ภาษาเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรม เมื่อมนุษย์ได้รวบรวมกันเป็นหมู่ก็ได้คิดภาษาพูดขึ้นเพื่อเป็นสื่อใช้ติดต่อกันในกลุ่มเดียวกัน ในเวลาต่อมาเมื่อมนุษย์ได้รวมกลุ่มกันขึ้นเป็นกลุ่มใหญ่ ความต้องการที่จะจารึกเรื่องราวของตนและเหตุการณ์ในสมัยนั้นไว้ จึงได้คิดตัวหนังสือขึ้น หนังสือในสมัยแรก ๆ เป็นหนังสือเกี่ยวกับประวัติของคน เช่น "หนังสือประวัติของผู้ตาย" ที่ใส่ไว้ในปรางค์ของชาวอียิปต์ และเรื่องศาสนา เช่น หนังสือคัมภีร์ทางศาสนาต่าง ๆ เป็นต้น

ในระยะแรกนี้วรรณคดีที่แท้จริงยังไม่มี หนังสือต่าง ๆ ที่ใช้กันในสมัยนั้นเขียนไว้ในดินเหนียว เช่น ตัวหนังสือของพวก "ซูเมอร์" เป็นต้น หนังสือโบราณเหล่านี้ได้สูญหายไปเป็นจำนวนมาก ที่เหลือก็เป็นส่วนน้อย

ในสมัยต่อมา เมื่อมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าขึ้น และได้คิดประดิษฐ์ตัวหนังสือต่าง ๆ ขึ้นใช้เขียนภาษาของตน จึงได้เกิดมีหนังสือประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมากหลายชนิด มีทั้งหนังสือนิทาน นวนิยาย และหนังสือเกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ

หนังสือเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ต่าง ๆ นักปราชญ์ในสมัยโบราณได้ใช้หนังสือบันทึกความรู้และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ไว้เป็นสมบัติตกทอดมาถึงปัจจุบันเป็นจำนวนมาก เช่น กฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นต้น เพราะความรู้ของคนสมัยโบราณนั้นเกิดขึ้นจากความสังเกตเขาเหล่านั้นได้สังเกตความเป็นไปของโลก และจดข้อความต่าง ๆ ในแง่ความคิดเห็นของเขาไว้ คนสมัยต่อมาได้อ่านข้อความเหล่านั้นและติดตามค้นคว้าเพิ่มเติม ทำให้ความรู้ของมนุษย์กว้างขวางยิ่งขึ้น

หนังสือมีอยู่หลายประเภท เช่น หนังสือทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ อักษรศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ล้วนแต่มีประโยชน์เป็นอันมาก นักปราชญ์ในสมัยปัจจุบัน ได้อาศัยตำราวิชาการต่าง ๆ ที่นักปราชญ์สมัยโบราณเขียนเอาไว้ วิชาการต่าง ๆ ในสมัยปัจจุบันนี้ไม่ใช่ของใหม่เลย แต่สืบเนื่องมาจากความนึกคิดหรือนึกฝันของนักปราชญ์และกวีสมัยโบราณเป็นพื้นฐาน ยกตัวอย่างเช่น จุลเวณ นักประพันธ์ทางด้านวิทยาศาสตร์ได้แต่งไว้ว่ามีเรือดำน้ำซึ่งดำน้ำอยู่ได้เป็นเวลานาน และสามารถลดน้ำหนักไปโผล่ขึ้นที่ผิวโลกเหนือ ซึ่งในสมัยนั้นไม่มีใครคิดว่าจะเป็นไปได้เลย แต่ก็ปรากฏเป็นความจริงขึ้นในสมัยปัจจุบัน

ส่วนหนังสือทางวรรณคดีก็ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและความรู้อย่างกว้างขวาง เช่น หนังสือรามเกียรติ์ พระอภัยมณี ฯลฯ เป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก นอกจากจะเป็นกลอนที่ไพเราะแล้วยังได้รับความรู้และคติเตือนใจยกตัวอย่างเรื่องรามเกียรติ์ ตอน "ศึกทพตี" ผู้แต่งได้เล่าออกไปกิริยาของความได้แจ่มแจ้งชัดเจนเป็นอย่างดี

ความบันเทิงสมัยปัจจุบัน หนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ ได้พิมพ์จำหน่ายอย่างแพร่หลาย หนังสือเหล่านี้บรรจุความรู้ความบันเทิงล้วนแต่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านตามพื้นความรู้ของแต่ละคนเป็นอย่างดี แม้จะมีส่วนแสดงอยู่บ้างก็เพียงส่วนเล็กน้อยเท่านั้น นอกจากนั้นยังมีหนังสือที่ผู้แต่งได้รวบรวมหนังสือรุ่นเก่าที่ให้ความรู้อย่างกว้างขวางควรแก่ความสนใจไว้อีกมาก ดังนั้นหนังสือดี ๆ จึงหาอ่านได้ไม่ยากเลย ผิดกับสมัยโบราณ เพราะการที่จะเรียนหนังสือศึกษาความรู้เป็นไปด้วยความยากลำบาก

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงบูรณะวัดพระเชตุพนฯ ทรงมีพระราชประสงค์จะให้ เป็นแหล่งเล่าเรียนวิชาความรู้ของมหาชน จึงทรงเลือกสรรตำราต่าง ๆ หรือให้ผู้รู้แต่งขึ้น และโปรดเกล้าฯ ให้จารึก แผ่นหินประดับไว้บริเวณวัดพระเชตุพนฯ ศิลปจารึกเหล่านี้มีผู้คัดลอกนำไปพิมพ์หลายหน วัดพระเชตุพนฯ จึง เป็นแหล่งที่นับว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย

นับว่าฉันเป็นผู้ที่มีโชคดีที่มีโอกาสศึกษาในสมัยที่มีหนังสือ ซึ่งผู้แต่งได้แต่งไว้เพื่อให้ผู้อื่นได้ค้นคว้าหา ความรู้มากมาย

หนังสือนี้ มีมากมาย หลายชนิด
ให้ความรู้ สำเร็จ บันเทิงใจ
มีวิชา หลายอย่าง ต่างจำพวก
วิชาการ สรรมา สารพัน

นำดวงจิต เรืองริน ขึ้นสดใส
ฉันจึงใฝ่ ใจสมาน อ่านทุกวัน
ล้วนสะดวก ค้นได้ ให้สุขสันต์
ชั่วชีวิต ฉันอ่านได้ ไม่เบื่อเลย

(พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ขณะทรงศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๑๒)

ห้องสมุดโลกของข้าพเจ้า

ความรู้ของมนุษย์เป็นมรดกตกทอดกันมาแต่ครั้งโบราณ เมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้นตัวอักษรขึ้น ผู้มีความรู้ก็ได้บันทึกความรู้ของตน สิ่งที่ค้นพบเป็นจารึกหรือเป็นหนังสือ ทำให้บุคคลอื่นในสมัยเดียวกันหรืออนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาทราบถึงเรื่องนั้น ๆ และได้ใช้ความรู้เก่า ๆ เป็นพื้นฐานที่จะหาประสบการณ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ที่มีความก้าวหน้า เป็นความเจริญสืบต่อไป

ห้องสมุดเป็นสถานที่เก็บเอกสารต่าง ๆ อันเป็นแหล่งความรู้ดังกล่าวแล้ว จึงเรียกได้ว่าเป็นครู เป็นผู้ชี้แนะให้เรามีปัญญาวิเคราะห์วิจารณ์ให้รู้สิ่งควรรู้อันชอบธรรมด้วยเหตุผลได้

ข้าพเจ้าอยากให้เราห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน หนังสือประเภทที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็กส่วนใหญ่สนใจที่จะทราบเรื่องราวต่าง ๆ แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหา และรูปภาพให้เขาอ่านให้ความรู้และเป็นความบันเทิง เด็ก ๆ จะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความต้องการปรารถนาจะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร

เฉลิมพระเกียรติและรวมพระราชนิพนธ์ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๒๐)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี,

ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ : พ.ศ. ๒๕๒๑

เทพรัตนกวีศรีสยาม

เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนชาวไทยว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงมีพระปรีชาสามารถเป็นอย่างมากในทางกวีนิพนธ์ พระองค์ทรงเป็นกวีร่วมสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้ทรงสืบทอดความใฝ่รักในวรรณศิลป์ไทยไว้อย่างดีเลิศ เป็นกวีที่เป็นปราชญ์ทางภาษา เป็นนักอักษรศาสตร์ นักวรรณคดี และทรงเป็นตัวอย่างพิสุจน์ให้เห็นว่าการเป็นกวีนั้นประสานกลมกลืนระหว่าง “พรสวรรค์” และการฝึกฝนเข้มข้น เป็นศาสตร์และศิลป์อันสร้างสรรค์จากปัญญาและหัวใจร่วมกัน

พระราชนิพนธ์ในระยะแรกเป็นการฝึกฝนทักษะด้านวรรณศิลป์ แต่ทรงสามารถสอดแทรกความเป็นกวีส่วนพระองค์ลงในพระราชนิพนธ์ คือ สีสมาษาอันงดงามสละสลวยชัดเจนและความคิดหรือข้อเสนอแนะอันเป็นการสอนทางอ้อมก็เป็นไปโดยละมุนละม่อม หรือสนุกสนานมีอารมณ์ขัน เช่น “ผลแห่งการเรียน” “โลกปัจจุบัน” หรือ “เมนูไข่” พระปรีชาสามารถหรือ “แววกวี” ของพระองค์ทรงปรากฏตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ดังจะเห็นได้จากการที่ทรงพระราชนิพนธ์โคลงเรื่องยาวเรื่องแรกคือ “อะแซหุ่่นก็ขอดูตัวพระยาจักรี” โดยใช้เค้าโครงเรื่องจากหนังสือ “ไทยรบพม่า” ขณะมีพระชันษาเพียงสิบแปดเท่านั้น โคลงเรื่องยาวนี้อาจารย์กำชัย ทองหล่อ กราบทูลถวายคำแนะนำว่าควรตั้งชื่อว่า “กษัตริยานุสรณ์” ต่อมาพระองค์ทรงนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงโปรดโคลงบทที่ขึ้นต้นว่า “รักษาดิยอมสละแม่ชีวี” มากที่สุด จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมหลวงพวงร้อย สนิทวงศ์ ประพันธ์ทำนองให้ชื่อเพลงว่า “ดุจบิดามารดร” ซึ่งขับร้องกันอย่างแพร่หลายเรื่อยมา และเมื่อ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ ได้อ่านแล้วเกิดความทึ่งในพระอัจฉริยภาพจนกล่าวว่าต่อไปพระองค์จะทรงเป็นกวีของแผ่นดิน จึงได้นำไปลงพิมพ์ทั้งเรื่องใน “สยามรัฐ” หน้า ๕ ฉบับวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๖

เมื่อสมเด็จพระเทพฯ ทรงเจริญพระชันษาขึ้น เหล่าพสกนิกรก็ยิ่งได้ประจักษ์ในพระปรีชาสามารถเชิงกวีนิพนธ์ของพระองค์จากการได้อ่านได้ศึกษาพระราชนิพนธ์ ภาพยนตร์ กลอน โคลงต่าง ๆ ที่พระองค์ท่านเคยทรงไว้ และทรงได้โปรดให้ตีพิมพ์ออกสู่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทพระราชนิพนธ์คำฉันท์ดุจภูริสังเวท และภาพย์ขับไม้กล่อมข้างนางพระยาครีนาธราชกิริณี อันแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพเชิงการประพันธ์ชั้นสูงตามฉันทลักษณ์ของไทยแท้ที่เป็นงานพระราชนิพนธ์ ไท่ญ่กว่าบหรือยกรองที่แล้ว ๆ มา ยิ่งทำให้ผู้ที่ได้ศึกษาเกิดความรู้สึกชื่นใจและภาคภูมิใจในองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เพิ่มมากขึ้น และยังพิศวงในพระภูมิปัญญาเชิงอักษรศาสตร์ของพระองค์ท่านว่าถึงขั้นกวีแล้วโดยมิพักต้องสงสัยแม้แต่น้อย จึงสมควรแล้วที่จะเจริญพระบารมีเป็น “เทพรัตนกวีศรีสยาม” พระราชธิดาแห่งพระมหากษัตริย์ราชราช ผู้ทรงเลิศด้วยคุณธรรมและนานาวิทยาการ ผู้เป็นหน่อเนื้อเชื้อสายราชันดาดาแห่งสมเด็จพระมหากษัตริย์ราชเจ้า พระมหากษัตริย์ จอมกวีแห่งสยามประเทศอีกด้วย

คำฉันท์ดุขฎฐิ์สังเวคนั้นมีหลายประเภท และเป็นวรรณคดีประยุกต์คือ วรรณคดี สำหรับใช้งาน เช่น งานพระราชพิธีต่าง ๆ จึงมีแบบแผน มีใช้วรรณคดีบริสุทธิ์ที่จะแต่งตามใจชอบของผู้ประพันธ์ ถ้ากล่าวถวายเป็นเครื่องสังเวยและสรรเสริญเทพเจ้าคราวสมโภช ช้างสำคัญก็เรียกดุขฎฐิ์สังเวยกล่อมช้างพังหรือพลายศกและชื่อนั้น ๆ ถ้าสังเวยเทวดารักษาพระมหาเศวตฉัตร ในคราวพระราชพิธีฉัตรมงคล ก็เรียกว่าดุขฎฐิ์สังเวยพระมหาเศวตฉัตร ถ้าสรรเสริญพระพุทธรูปสำคัญ ๆ ก็เรียกว่าดุขฎฐิ์สังเวยสรรเสริญพระพุทธรูปทรงพระนามนั้น ๆ และยังมีดุขฎฐิ์สังเวยพระที่นั่งต่าง ๆ ดุขฎฐิ์สังเวยกลองสำคัญ ๆ ของบ้านเมือง เป็นต้น คำว่าดุขฎฐิ์ แปลว่า ชื่นชม ยินดี ถ้าคิดในแง่ศีลธรรมก็กล่าวได้ว่า คนชาติไทยเป็นผู้บุญคุณของสิ่งสำคัญที่ไทยได้อาศัยช่วยให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุขไม่ว่าสิ่งนั้นจะมีชีวิตหรือไร้ชีวิต จะเป็นสัตว์ เป็นคน หรือเป็นวัตถุ จึงนับว่าเป็นพระราชพิธีที่มีสาระด้านการแสดงกตเวทิตาธรรมต่อผู้มีพระคุณ ขนบธรรมเนียมเช่นนี้จึงเป็นวัฒนธรรม แสดงความเจริญทางจิตใจของชนชาวไทยมานาน เห็นได้ถนัด มิใช่เป็นเรื่องงมงายไร้สาระหมดเปลืองเงินทองเสียเวลาโดยใช้เหตุอย่างคนที่สมัยใหม่บางคนตำหนิ เพราะไม่มีใครลึกซึ้งจึงมองไม่เห็นสาระที่แฝงอยู่

ในการสมโภชช้างเผือกแต่ละครั้ง จะต้องมีการแต่งฉันท์และกาพย์เพื่อใช้อ่านและขับกล่อมในพิธี ซึ่งมักเรียกรวมกันไปว่าฉันท์ดุขฎฐิ์สังเวยกล่อมช้าง คำฉันท์แบบนี้บทพนธ์ของหลวงศรีมหาสมุทรที่แต่งในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ถือได้ว่าเป็นฉบับที่เก่าแก่ที่สุด และมีการแต่งต่อมาบางครั้งบางคราวตามแต่จะมีโอกาสในบางรัชกาลฉันท์ดุขฎฐิ์สังเวยกล่อมช้างและกาพย์ขับไม้ของโบราณนี้ ในสมัยหลังจากรัชกาลที่ ๗ เป็นต้นมากลายเป็นของหาอ่านได้ยากจนเกือบจะสิ้นสูญ. และในรัชกาลปัจจุบันมีช้างเผือกเข้ามาสู่พระบารมีหลายเชือก ความจำเป็นที่จะต้องรื้อฟื้นการแต่งฉันท์และกาพย์เพื่อสมโภชช้างเผือกก็เกิดขึ้นอีก และผู้ที่เป็นกวีมีความสามารถแต่งบทประพันธ์ดังกล่าวก็คือ ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

ในกาลต่อมา มีช้างเผือกเข้ามาสู่พระบารมีอีกหลายเชือก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงแต่งแทน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ จึงทรงรับหน้าที่ในการพระราชนิพนธ์บทประพันธ์แบบโบราณที่แต่งตามขนบนิยมนั้นมาโดยตลอด ในการพระราชนิพนธ์ดังกล่าว ทรงยึดถือขั้นตอนในการแต่งแบบโบราณเป็นหลัก เพียงแต่บางครั้งทรงเปล่งวิหิพรรณนาให้เหมาะสมและนำอ่านยิ่งขึ้นเท่านั้น

ร.ศ.ดร.ศักดิ์ศรี แย้มนิตดา ได้เขียนอธิบายเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ฉันท์ดุขฎฐิ์สังเวยกล่อมช้างไว้อย่างน่าสนใจดังนี้^๑

...มีงานพระราชนิพนธ์อย่างหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยจะได้พบเห็นในวงการประพันธ์ของประเทศไทย เพราะโอกาสที่จะแต่งออกหายาก และในกระบวนการแต่งก็ค่อนข้างยาก ในสมัยก่อนผู้ที่จะแต่งบทหรือกรองที่ว่านี้จะต้องเป็นกวีที่มีความชำนาญและจัดเจนในการใช้ศัพท์แสงเป็นพิเศษ และมีความรอบรู้ในประเพณีโบราณอันผูกพันกับสารัตถะของเรื่องที่ตั้ง นั่นคือการแต่งฉันท์ดุขฎฐิ์สังเวยและกาพย์ขับไม้ เพื่อใช้อ่านและขับกล่อมในพระราชพิธีสมโภชและขึ้นระวางช้างเผือก...ทรงพระอุตสาหะพระราชนิพนธ์บทประพันธ์อันเนื่องในขนบนิยมาราชประเพณีดังนี้ เป็นการชี้ให้เห็นความมีน้ำพระทัยมุ่งมั่นในการอนุรักษ์การแต่งบทประพันธ์อันยาก ซึ่งจะต้องผดุงรักษาไว้ เพราะเป็นสมบัติทางภาษาของชาติไทยอย่างหนึ่ง อันจะต้องอนุรักษ์และส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายในวงการประพันธ์ของไทยสืบชั่วกาลนาน...

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงเล่าให้พระสหายฟังว่า ทรงศึกษาและยึดถือ "ขนบ" ในการแต่งแบบโบราณเป็นหลักในการประพันธ์ แต่ก็ได้ทรงเปลี่ยนแปลงขนบแบบเดิมบ้าง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เช่น คำฉันท์ดุขฎิสังเวย และกาพย์ขับไม้กล่อมช้างตอนสมโภชตอนสอนช้าง ได้ทรงพระราชนิพนธ์ต่างไปจากขนบเดิม การประพันธ์คำฉันท์ดุขฎิสังเวยและกาพย์ขับไม้เป็นงานที่ยากมากต้องใช้วิริยะอุตสาหะ และความสามารถทางการประพันธ์ที่มีอยู่จนสุดฝีมือ ทรงรู้สึกเป็นเกียรติและภาคภูมิใจพระทัยที่ได้สนองพระเดชพระคุณในการนี้

ฉันท์ดุขฎิสังเวยและกาพย์ขับไม้เป็นบทประพันธ์ในชุดเดียวกัน ฉันท์ดุขฎิสังเวยแต่งด้วยฉันท์ผสมกาพย์ฉับ ส่วนกาพย์ขับไม้แต่งขึ้นด้วยโคลงสี่สุภาพ ๑ บท แล้วต่อกด้วยกาพย์สุรางคนางค์ ๓๖ พรรณนาไปจนหมดเนื้อความ แล้วขึ้นต้นโคลงสี่สุภาพอีก ๑ บท ต่อกด้วยกาพย์สุรางคนางค์สลับกันดังนี้เรื่อยไป

พระราชนิพนธ์ฉันท์ดุขฎิสังเวยและกาพย์ขับไม้ของสมเด็จพระเทพรัตนสุดาฯ มีอยู่ ๒ ฉบับ ฉบับแรกทรงพระราชนิพนธ์เพื่อใช้อ่าน และขับกล่อมในพระราชพิธีรับสมโภชและขึ้นระวางช้างสำคัญ คือ พระศรีนราธิราชกิริณีฯ อีกฉบับหนึ่งใช้สำหรับช้างเผือกและช้างสำคัญ รวมกัน ๓ เชือก ที่ได้รับการสมโภชในสมัยต่อมา คือ พระเศวตมาศสุรคเชนทร์ฯ พระเทพวัชรกิริณีฯ และพระบรมนขทัตฯ

พระราชนิพนธ์คำฉันท์ดุขฎิสังเวยและกาพย์ขับไม้ที่สมเด็จพระเทพรัตนสุดาฯ ทรงไว้มิได้ยึดตายอย่างดุขฎิสังเวยเก่า ๆ ทรงแบ่งความออกเป็นตอน ๆ คือบทสดดี บทลาไพร บทชมเมือง และบทสอนช้าง ส่วนกาพย์ขับไม้ทรงแบ่งเป็น ๕ ตอน ทรงแต่งเป็นกาพย์ขับไม้ห่อโคลงสี่สุภาพในแต่ละตอน เมื่อขับกาพย์ตอนที่ ๑ ใช้ดนตรีเพลงสาธุการ ตอน ๒ ใช้เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ตอน ๓ ใช้เพลงสรรเสริญพระจันทร์ ตอน ๔ ใช้เพลงพราหมณ์เข้าโบสถ์ และตอน ๕ ใช้เพลงมหาชัย^๒

เวลาอ่าน พราหมณ์ย้อมไถวกลองบัณเฑาะว์เป็นจังหวะ ผู้ได้ฟังพระครุพราหมณ์เสียงดี ๆ อ่านฉันท์และคนขับกาพย์เสียงเพราะ ๆ แล้ว จะรู้สึกว้าบรยากาตขลัง คักดีสิทธิ์ เพราะเสียงอ่านและเสียงขับกังวานน่าพิศวง พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพฯ เริ่มด้วยบทสดดีพระรัตนตรัยอันเชิญเทพสำคัญ ๔ องค์ ผู้ก่อกำเนิดช้างตามตำนานมารตะมีพระพรหม พระนารายณ์ พระอิศวร พระเพลิง และอัญเชิญเทพอื่น ๆ มีพระขันธกุมาร พระพิฆเนศวร โอรสพระอิศวรทั้งคู่ และพระเทวกรรมซึ่งเป็นเทพสำคัญในการโพนช้าง คล้องช้างเชิญให้เทพเหล่านี้มารับเครื่องสังเวยและคุ่มครอง มิให้เกิดอันตรายใด ๆ แก่ช้าง

ณ บัดนี้ ขออนุญาตนำบทประพันธ์ของท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา ที่ได้อธิบายถึงความงดงามและสมบูรณ์แห่งเนื้อหาและอรรถรสด้านกวีนิพนธ์ของพระราชนิพนธ์เรื่อง "คำฉันท์ดุขฎิสังเวยและกาพย์ขับไม้กล่อมช้าง นางพระยาศรีนราธิราชกิริณี" มาเพื่อให้ผู้อ่านได้ชื่นชมโฉมหน้าในพระอัจฉริยภาพของสมเด็จพระเทพฯ ผู้เป็น "เทพรัตนกวีศรีสยาม" โดยแท้

จะขอเริ่มบทความอธิบายและสดุดีบทพระราชนิพนธ์ดุขฎิสังเวยและกาพย์ขับไม้กล่อมช้างนี้ด้วยตอนเชิญเทพเจ้าสำคัญทั้งสามให้มารับเครื่องสังเวยและคุ่มครอง มิให้เกิดอันตรายใด ๆ แก่ช้าง นำความสวัสดิมีชัยมาสู่ประเทศไทย ดังนี้^๓

ไหว้องค์วิชาดาวิธาน	ผยองเหนือขุนทาน
เศียรเกล้าเจ้าคลีบัวทอง	
ปรเมษฐ์รังสฤษดิ์สรรพวง	ตามชั้นครรลอง
ทำรังก่อฟ้าก่อดิน	
ไหว้พระชลศายิน	ครุฑาพาผิน
ทรงสังข์จักรคทาธรณี	
ยามเกิดเหตุทุกข์ยุคกลี	เสด็จปราบไพร่
อวตารผลาญหมู่ทรชน	
ไหว้องค์คิวงเจ้าสากล	ทรงอุสุภเสด็จดล
ทรงอินทรชฎา	
คอนิลปิ่นจันทรจุฑา	มุงพระเกศา
รองรับคงคาสาธ	

เพียงจอมเทพสามองค์ คือ พระพรหม พระนารายณ์ พระอิศวรนี้ ผู้ฟังจะได้เห็นพระปรีชาอันแตกฉาน ในคำศัพท์ต่าง ๆ ทรงเลือกใช้ได้เหมาะสม และขลังศักดิ์สิทธิ์สมกับพระราชพิธี คำและความสั้น ๆ บางแห่งที่ ทรงใช้นั้นมีประวัติเรื่องราวแฝงไว้ต้องอภิปรายยืดยาว เช่น "เจ้าคลีบัวทอง" ซึ่งหมายถึงพระพรหมผู้ "รังก่อฟ้า ก่อดิน"^๕ คำว่า "พระชลศายิน" คือ พระนารายณ์ คำว่า "คอนิล" และ "ปิ่นจันทรจุฑา" คือ พระอิศวร และคำว่า "มุงพระเกศา รองรับคงคาสาธ" เหล่านี้ ถ้าผู้ฟังได้ศึกษาคำและความที่ทรงใช้ไว้นี้ก็คงจะรู้สึกสนใจและสนุก อยากจะเล่าให้ลูกหลานและคนใกล้ชิดฟังเรื่องที่แฝงอยู่ในคำ ดังเช่น ความที่อัญเชิญมาจากพระราชนิพนธ์ตอนนี้ ทรงบรรยายถึงพระเพลิง (เทพเจ้าผู้ก่อกำเนิดพระพิฆเนศวร พระโกญจนาเมศวร ตามเทวบัญชาของพระอิศวร) ทรงกล่าวถึงที่สถิตย์ของพระเพลิงไว้อย่างน่าสนใจ เป็นความรู้แก่ผู้ฟัง ดังนี้^๖

ไหว้องค์พระโตมรรธ	ทรงเรดแรงรอน
เศียรสถิตสามแห่งแหล่งสถาน	
คือสุริย์บนสวรรค์วิมาน	ในอากาศขาน
วิชชุในโลกคือไฟ	

นั่นหมายถึงพระเพลิงอยู่ในดวงตะวัน ในสายฟ้า และไฟบนพื้นโลกและที่จับใจผู้อ่านอย่างยิ่งในบทหนึ่งคือ บทสดุดี พระเกียรติคุณแห่งพระมหากษัตริย์พระองค์ปัจจุบันก็คือความตอนที่สมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ ทรงบรรจุ ความจริงในพระชนมชีพแห่งพระบรมชนกนาถไว้อย่างที่คนไทยทุกคนซาบซึ้งจับใจเป็นทวีคูณ^๗

สรวมชีพทศนัชนพระณาม	ผ่านเฝ้าเจ้าสยาม
นวมินทร์เดโชชัย	
ทรงคุ่มขันท์เขตทศไทย	กิตติเกริกไกร
ด้วยพระทศธรรมจรรยา	
รักษาราษฎร์เล่ห์ปียุตตรา	เปี่ยมมั่งเมตตา
เปรมโสดธิภาพพองชน	
เสด็จดำเนินเนาแดนตำบล	กัณดารินทุรสถล
ห้วงผดุงหมู่เอื้อนิกร	
ทรงเป็นดั่งครูผู้สอน	พิทยาวราภรณ์
นำการกอบปรกิจประสิทธิการ	
ยามแล้งพระเร่งเจือจาน	จัดชลประทาน
บำรุงพืชเขตเกษตรกรรม	
สนับสนุนสามัคคีธรรม	ร่วมชาติร่วมสัม-
พันธ์พ้องผ่องสุขสวัสดิ์	
ทรงบำรุงพลเกล้าโยธี	ผู้ป้องบุรี
ทอดชีพเพื่อไผทธารัง	
ทรงเชี่ยวชาญวิจิตรจง	เจนศาสตร์ประสงค์
พุทธพจน์รวมตรีปิฎกา	
ทรงชาญศิลป์วิทยา	สิ้นสรรพสาขา
ทุกด้าวกล่าวชรัองสาธการ	
ทรงพระกฤษฎาภินิหาร	ดุจชัตติยปูราณ
เป็นป็นปกป้องผองภัย	
จึงมีเศวตดมไพโร	ทึงถิ่นเนินไศล
มานมุงภักดีภูดินทร์	

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงบรรยายลักษณะของพระศรีนราธิราชกิริณี ไว้ว่า

อัญชัญนามมิ่งมาตงค์	สมเป็นช้างทรง
แห่งองค์อิศเรศวราชัน	
สีผิวม่วงมิ่งมานพวรรณ	สนับงาแลอัน-
ทโกศม่วงปนชมพู	
ตาดั่งดาววังามตรู	เพดานแลดู
ชมพูถ้วนท้วไพบูลย์	
เล็บไรแลล้ำจรรูญ	ม่วงสมตระกูล
ทางเขินชนคู่ชুম ๙	

บทลาไพรด้วยฉันทวลันตติลก ทรงพรรณนาไว้อย่างไพเราะพาให้มโนภาพของป่าเมืองใต้ที่นางพระยา
ซ่างน้อยเคยเที่ยวเล่น เกิดขึ้นในดวงจิตของผู้อ่าน

โอ้เคยสนานดุนุ ฌ ธาร	ชลผ่านศิลาตาม
น้ำตกหลังตะละจะลาม	วสุชาณมาดง
กลางเดือนสกุณทิชรวง	สุรก่องลูค่าลง
หรีดหรีงคละคล่าพะระหง	เสนาะชรวงสดับชิน
เขตขัณฑ์อรัญญชฎลิก	ศุภพฤกษ์ ฌ ทักษิน
ผลดกระย้าจะระกะดิน	มธุรสและชวนชม ^{๑๐}

อินทรวีเชียรฉันทที่ทรงพรรณนาอาณาบริเวณในพระตำหนักจิตรลดารโหฐานอันจะเป็นที่อยู่อาศัย
ของพระศรีนราธิราชกิริณีนั้นน่าฟังยิ่งนัก เพราะเป็นภาพปัจจุบัน ซึ่งแสดงให้เห็นพระราชวังแห่งพระมหากษัตริย์
ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ผู้ที่สัญจรผ่านไปมา แลลอดรู้บริเวณพระตำหนักย่อมจะพบเห็นอยู่ทุกวี่วัน

ส่วนจิตรลดาเขต	พระนิเวศน์ ฌ ธานี
เนาวิองค์พระทรงศรี	นคเรศภูมิินทร์
เขตวังมโหฬาร	ทศนามมาจินต์
แลห้องสนามติน	ฤกษ์ขึ้นระเบียบเคียง
เป็นที่ ๕ ทดลอง	กิจมองกีรายเรียง
นาไร่ฝั่มองเมียง	จะเจอะพีชและยั้งฉาง
โคนมก็มีอยู่	พิศดู ฌ ตามทาง
บ่อปลากะไว้วาง	ก็เพาะพันธุ์มัจฉา

จะเห็นได้ว่าคำสอนซ่างซึ่งทรงไว้เป็นภาพยั้งนั้น ซ่างก็ฟังได้ คนก็ยั้งฟังดี ทั้งไพเราะ คมคายและ
กินใจสอนใจได้ลึกซึ้งยิ่ง

ยามแม่ออกเดินเห็นเที่ยว	อย่าคะนองนึกเจียว
เหยียบย่ำพฤษภษาอันมี	
หรือถอนทิ้งทับฟาดตี	ต้นไม้คีติ
ปลูกไว้สำหรับใช้งาน	
ผู้คนอย่าดลเดียดดาด	ชอบที่จะสมาน
สมัครสามัคคีกัน	
เพราะล้วนเป็นข้าราชัน	ล้วนมุ่งผูกพัน
เพื่อสนองพระราชประสงค์	
ควรตั้งเจตน์จันต์จาง	ทำงานในพระองค์
ลิมเรื่องชุนข้องของตัว	
เรื่องชาติบ้านเมืองอย่ามั่ว	คร้ามขลาดความกลัว
คอยปกป้องปกป้องภัก	
กับเหล่าเศวตดมไร	แม่จงมีใจ
เอื้อเพื่อโอบอ้อมอารี	
อย่าเที่ยวกุกรรมย้ายี	แก่งแย่งราวี
เพราะต่างก็มีศักดิ์ตระกูล	

กาพย์ขับไม้ที่ใช้ร่วมกับบทฉันท์ดุจฎีกิ่งเวยนั้น เท่าที่เป็นไปตามแบบแผนก็คือนำความในฉันท์มาเขียนเป็นกาพย์ขับไม้ห่อโคลงขึ้นด้วยบทหลังเวยเทพ สรรเสริญพระเกียรติพระมหากษัตริย์ ลาไพร ชมเมือง และสอนช้าง เช่นกัน แต่ต้องใช้ฝีปากและถ้อยคำให้ต่างกว่าบทฉันท์ คือต้องใช้คำง่ายกว่าฉันท์ จึงมิใช่เป็นของง่ายในการแต่ง พระราชนิพนธ์กาพย์ขับไม้ ต่อไปนี้ขออัญเชิญมาเป็นตัวอย่างให้เห็นพระอัจฉริยะเยี่ยงกวีแท้ โคลงสี่สุภาพที่ขึ้นต้นบทกาพย์ในตอนนี้ไพเราะอย่างสมบูรณ์ สมลักษณะของโคลงสี่สุภาพชั้นดีเยี่ยม ที่ว่าสมบูรณ์นั้นก็คือ สมบูรณ์ในด้านถ้อยคำประณีตเชิดชูความสง่าภาคภูมิของเนื้อความแต่ละบาทมีสัมผัสในในที่ที่เห็นเหมาะ จึงส่งความไพเราะทางหูเมื่ออ่านโคลงนี้ดัง ๆ ความรู้ที่ทรงแสดงในด้านเครื่องพระคชาธารก็สูงยิ่ง มโนภาพแจ่มชัดในใจของผู้อ่านหนึ่งโคลงและกาพย์ขับไม้ของพระองค์ท่านตอนอื่น ๆ ก็ไพเราะทั้งอรรถรสและประพันธ์ศิลป์ทั้งสิ้น

สรรพอลงกตแก้ว	แกมกาญจน์
บาทพิสตร์จัดลายลาน	เลิศพร้อม
พู่พรายรัตกำราล	เรื่องนก
ขอพกช่องทางค้อม	คร่ำล้นเลอสุวรรณ

บุญญาอันใด มาชักนำให้ แต่ในปางบรรพ์
จึงมือลิงการ ที่ ๓ ประทาน วิเศษณสิ่งสรรพ ล้วนฝีมืออัน
หาได้ไปทัน ไปเทียบเทียมทาน

ชนกแนบเนา รัตนลำพา กระวินแกมกาญจน์
ผ้าตาดคุมหลัง ลวดลายกระจัง ถ้องแดงแสงฉาน
ชายคชาธาร ฝีมือโบราณ ห้อยปกกระพอง
สมบัติยศศักดิ์ ก็เป็นประจักษ์ เลิศล้ำ่ายอง
ทั้งเครื่องแท่นแทน ถูกตามแบบแผน นียมระรอง
ทรัพย์ศฤงคารทอง อันแม่ครอบครอง เป็นศรีตระกูล
เฉลิมพระยศ พระคุณปรากฏ พระเดชเพิ่มพูน
ด้วยพระเมตตา ต่อปวงประชา ทรงเอื้อเกื้อกูล
นำไทยไพบุลย์ ไพรีล้อมสุญญ กลับจิตภักดี

พระราชนิพนธ์คำฉันท์ดุขฎิสังเวยและกาพย์ขับไม้นี้ประจักษ์ชัดแจ้งว่า ชาตไทยได้กวีผู้ยิ่งใหญ่อีก
พระองค์หนึ่งไว้เป็นศรีสง่าแห่งวงกวีไทย เป็นองค์กวีผู้ที่จะทรงเชื่อมวรรณศิลป์เก่ากับวรรณศิลป์ปัจจุบันให้ต่อกัน
ได้อย่างแนบเนียน โดยไม่เสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านศิลปกรรมแบบไทยแท้เลยแม้แต่น้อย แต่จะเป็น
วรรณศิลป์แบบไทยที่ปรับปรุงให้ก้าวหน้าสมสมัย มีใช้แบบประพันธกรรมที่ลอกเลียนของชาติอื่นมาโดยทั้งลักษณะ
เฉพาะของไทยเสียสิ้น ศูนย์วัฒนธรรมทางวรรณกรรมที่เคยรุ่งเรืองในอดีตสมัย อันได้แก่ศูนย์แห่งราชสำนักไทย
ที่เคยสืบเนื่องมาเป็นร้อย ๆ ปี แต่มาสลายเสียเมื่อราว ๖๐ ปีมานี้^{๑๑} บัดนี้กำลังจะฟื้นขึ้นใหม่สมดังความฝันของ
ชาวไทยผู้มีใจรักในวรรณคดีและศิลปกรรมทุกคน

หนังสืออ้างอิง

- ๑ อักษรศาสตร์บัณฑิต รุ่นที่ ๔๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. มณีพลอยร้อยแสง. ๒๕๓๓. หน้า ๕๕ - ๕๖
- ๒ คุณหญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา "สยามบรมราชกุมารีราชกวี" ใน พระราชประวัติ พระราช-
กรณียกิจสมเด็จพระเทพฯ. ๒๕๒๖. หน้า ๑๐๔
- ๓ แหล่งเดิม. หน้า ๑๐๕
- ๔ แหล่งเดิม. หน้า ๑๐๘
- ๕ แหล่งเดิม. หน้า ๑๐๙
- ๖ แหล่งเดิม.
- ๗ แหล่งเดิม หน้า ๑๑๐ - ๑๑๑
- ๘ อักษรศาสตร์บัณฑิต รุ่น ๔๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เล่มเดิม. หน้า ๕๕
- ๙ แหล่งเดิม. หน้า ๕๖
- ๑๐ แหล่งเดิม. หน้า ๕๗
- ๑๑ คุณหญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา. เล่มเดิม. หน้า ๑๑๑

โครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

* * * * *

ในมิ่งมงคลสมัยที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุครบ ๓ รอบ พระนักษัตร ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ เพื่อสนองพระราชปณิธานและแนวทางพระราชดำริในการส่งเสริมการศึกษา สำหรับประชาชนที่ทรงแสดงไว้ในโอกาสต่าง ๆ เช่น ในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า” ตอนหนึ่งได้ทรงกล่าวว่า

“...ห้องสมุดเป็นสถานที่เก็บเอกสารต่าง ๆ อันเป็นแหล่งความรู้ จึงเรียกได้ว่าเป็นครู เป็นผู้ชี้แนะให้เรามี ปัญญาวิเคราะห์วิจารณ์ ให้รู้สิ่งควรรู้ชื่นชอบด้วยเหตุผลได้...”

“...ข้าพเจ้าอยากให้เราห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน หนังสือประเภทที่ ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก ...ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขา อ่านให้ความรู้ ความบันเทิง เด็ก ๆ จะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความต้องการ บรรณานาจะแต่ประโยชน์ที่สมควร...”

กระทรวงศึกษาธิการ จึงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่พระองค์ทรงมีต่องานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของชาติ จึงเห็นสมควรสนองพระราชดำริในการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีห้องสมุดสำหรับเป็น แหล่งความรู้ของชุมชน ด้วยการริเริ่มดำเนินโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน ตามแนวพระราชดำริขึ้นโดยเริ่ม ดำเนินการจัดตั้งเป็นการเฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๓๗ แห่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๕ และจะขยายต่อเนื่อง ไปจนครบทุกอำเภอทั้งจัดสร้างใหม่และปรับปรุงจากห้องสมุดเดิมที่มีอยู่ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ อันเป็นช่วง ทศวรรษแห่งการส่งเสริมการรู้หนังสือขององค์การสหประชาชาติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามห้องสมุดประชาชนที่จะดำเนินการตามโครงการดังกล่าวว่า ห้องสมุด ประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบของห้องสมุดประชาชนอำเภอให้เป็นแหล่งความรู้สำหรับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ตามแนวพระราชดำริในการส่งเสริมให้ชุมชนได้มีห้องสมุด ตลอดจนเป็นศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการ เรียนรู้ในระดับหมู่บ้าน

๒. เพื่อพัฒนาห้องสมุดประชาชนอำเภอที่จัดตั้งอยู่เดิมแล้วให้มีคุณภาพและความพร้อมในการให้บริการ ตามบทบาทและภารกิจของห้องสมุดในอนาคต

๓. เพื่อกระตุ้นให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เห็นความสำคัญของการจัดตั้งห้องสมุด ประชาชน ตลอดจนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินโครงการและใช้ประโยชน์จากห้องสมุดให้มากที่สุด

รูปแบบของห้องสมุดประชาชนอำเภอ

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จะเน้นรูปแบบห้องสมุดประชาชนอำเภอที่มีความเหมาะสมจะเป็นแหล่งความรู้ของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และจะเป็นศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น โดยจะมีบริการที่หลากหลาย กล่าวคือ

๑. เป็นแหล่งรวมสรรพความรู้ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ในรูปของสิ่งต่าง ๆ ดังนี้
 - ๑.๑ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ กฤตภาค แผ่นพับ แผ่นปลิว และโปสเตอร์
 - ๑.๒ สื่อโสตทัศนศึกษา ได้แก่ วิดีทัศน์ เทปบันทึกเสียง ภาพนิ่ง และไมโครฟิล์ม
 - ๑.๓ สื่อนิทรรศการ
๒. เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนและศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
๓. เป็นศูนย์กลางส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระดับหมู่บ้าน ด้วยการผลิตรับบริจาคและเผยแพร่เอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อการศึกษาประเภทต่าง ๆ

นอกจากนี้จะมีการจัดบริการห้องสมุดในลักษณะพิเศษอื่น ๆ เพื่อให้ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นห้องสมุดประชาชนตัวอย่างที่ดียิ่งขึ้น เช่น มีห้องปฏิบัติการภาษา และโสตทัศนศึกษา มุมเด็ก มุมวิทยาศาสตร์ และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มุมศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ศูนย์รับบริจาคหนังสือ รวมทั้งบริเวณเอนกประสงค์สำหรับจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนด้วย ประการสำคัญที่สุดคือห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ทุกแห่งจะมีมุมที่รวมหนังสือพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำหรับศึกษาค้นคว้าด้วย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้รูปแบบของการระดมสรรพกำลังระหว่างภาครัฐและเอกชน และประชาชนทั่วไปในการจัดสร้างห้องสมุดประชาชนอำเภอ ที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างออกไป เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน ๓๗ แห่ง ซึ่งจะเป็นแบบอย่างในการพัฒนาห้องสมุดต่อไป
๒. จัดตั้งห้องสมุดประชาชนในระดับอำเภอเพิ่มขึ้นอีก ๒๗๐ แห่ง และปรับปรุงห้องสมุดประชาชนอำเภอเดิม ๔๐๓ แห่ง ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ ๗ และ ๘ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้และศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้าน
๓. ประชาชนไม่ต่ำกว่า ๑๒ ล้านคน ใน ๒๗๐ อำเภอ เป้าหมายที่จัดตั้งห้องสมุดได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เสริมคุณภาพการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนเพื่อสร้างสังคมการเรียนรู้ และลักษณะนิสัยการแสวงหาความรู้ นอกจากนี้ประชาชนในอำเภออื่น ๆ ทั่วประเทศที่มีการปรับปรุงห้องสมุดมีโอกาสได้รับบริการ การส่งเสริมการอ่านที่หลากหลาย และมีคุณภาพยิ่งขึ้น
๔. ร่วมสนองเจตนารมณ์ของ UNESCO ในทศวรรษแห่งการส่งเสริมการรู้หนังสือ

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้ร่วมดำเนินการตามโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ขึ้นที่อำเภอบางสะพาน เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสมีพระชนมายุครบ ๓๖ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๔

ห้องสมุด “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางสะพาน

สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ในเขตที่ดิน บริเวณที่ว่าการอำเภอบางสะพาน

งบประมาณการก่อสร้าง

๑. เงินบริจาค จากผู้มีจิตศรัทธาในท้องถิ่น	จำนวน	๔๗๒,๗๓๘.๕๐ บาท
๒. เงินงบประมาณจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน	จำนวน	๑,๐๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท

งบประมาณจัดซื้อครุภัณฑ์

๑. เงินบริจาค จากผู้มีจิตศรัทธาในท้องถิ่น	จำนวน	๗๐,๕๐๐.๐๐ บาท
๒. เงินงบประมาณจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน	จำนวน	๓๗๐,๑๔๐.๐๐ บาท

งบประมาณจัดซื้อหนังสือ

๑. เงินบริจาค จากผู้มีจิตศรัทธาในท้องถิ่น	จำนวน	๑๐๑,๐๗๐.๐๐ บาท
๒. เงินงบประมาณจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน	จำนวน	๓๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท

งบประมาณตกแต่งบริเวณภายนอกอาคาร

๑. เงินบริจาค จากผู้มีจิตศรัทธาในท้องถิ่น	จำนวน	๑๓๐,๐๐๐.๐๐ บาท
---	-------	----------------

งบประมาณตกแต่งบริเวณภายในอาคาร

๑. เงินบริจาค จากผู้มีจิตศรัทธาในท้องถิ่น	จำนวน	๙๐,๓๖๕.๐๐ บาท
๒. เงินบำรุงการศึกษา จากศูนย์การศึกษาณนอกโรงเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	จำนวน	๑๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
รวม		๓,๑๓๔,๘๑๓.๙๐ บาท

การจัดบริการและกิจกรรม

การจัดบริการและกิจกรรมห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางสะพาน ได้ยึดถือตามแนวพระราชดำริ โดยได้จัดกิจกรรมตามห้องต่าง ๆ ดังนี้

๑. ห้องเฉลิมพระเกียรติ อยู่ชั้น ๒ ของอาคาร ห้องนี้จัดขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ภายในห้องจะประกอบด้วยหนังสือพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ภาพฝีพระหัตถ์ ของที่ระลึกจากฝีพระหัตถ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นอกจากนี้ ยังได้จัดแสดงภาพพระราชกรณียกิจ และหนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติได้จัดไว้ในห้องนี้ รวมทั้งภาพพระราชกรณียกิจในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ด้วย

ห้องเฉลิมพระเกียรติ

๒. ห้องบริการหนังสือทั่วไป อยู่ชั้นที่ ๑ ส่วนนี้ประกอบด้วย ส่วนของการให้บริการการค้นคว้า การอ่าน การยืมหนังสือ และบริการตอบคำถาม ภายในบริเวณนี้จะมีหนังสือ ตำราวิชาการต่าง ๆ เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ ที่เป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป

ห้องบริการหนังสือทั่วไป

๓. มุมเด็กและเยาวชนคนเก่ง อยู่ชั้นที่ ๑ ส่วนนี้จัดไว้สำหรับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะบริเวณนี้จะประกอบด้วยอุปกรณ์ เครื่องเล่น ที่ส่งเสริมสติปัญญา หนังสือที่คัดเลือกไว้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีเวทีสำหรับจัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความสามารถ มุมนี้จะเป็นส่วนที่ช่วยปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีนิสัยรักการอ่านและการแสวงหาความรู้และฝึกให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออกในทางสร้างสรรค์

มุมเด็กและเยาวชนคนเก่ง

๔. ห้องเอนกประสงค์ อยู่ชั้นที่ ๒ เป็นห้องจัดแสดงนิทรรศการเรื่องราวและข้อมูลที่สำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และของอำเภอบางสะพาน ซึ่งจะหมุนเวียนจัดแสดงตามโอกาสต่าง ๆ อาทิ เช่น ทองบางสะพาน ซึ่งจะแสดงเกี่ยวกับการร่อนทอง ประวัติความเป็นมา สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอบางสะพาน และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หรือการแสดงทางด้านอาชีพอุตสาหกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้นของบริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด

ห้องเอนกประสงค์

๕. ห้องโสตทัศนศึกษา อยู่ชั้นที่ ๒ เป็นห้องบริการสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ใช้เพื่อการศึกษาในปัจจุบัน โดยเน้นกระบวนการเรียนการสอนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน อาทิเช่น วิดีทัศน์ เทปบันทึกเสียง สไลด์ ประกอบเสียง ซึ่งจะมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ ด้านสุขภาพอนามัย เทปสอนภาษา เทปบรรยายธรรมะ และเรื่องราวความรู้ทั่วไป มีอุปกรณ์ครบครัน ผู้สนใจสามารถเข้าไปใช้บริการได้ตลอดทั้งวัน โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก

ห้องโสตทัศนศึกษา

๖. มุมวารสารและหนังสือพิมพ์ อยู่ชั้นที่ ๑ เป็นส่วนที่จัดไว้สำหรับผู้ที่ต้องการรับทราบข่าวสาร เหตุการณ์ ของสังคมที่เป็นปัจจุบัน

มุมวารสารและหนังสือพิมพ์

ประวัติอำเภอบางสะพาน

อำเภอบางสะพาน สมัยกรุงศรีอยุธยา มีชื่อว่า "เมืองบางสะพาน" สมัยกรุงธนบุรี มีชื่อว่า "เมืองกำเนิดนพคุณ" ถูกข้าศึกพม่ามาโจมตีแตกแล้วเอาไฟเผาทำลายเสียหาย และเป็นเมืองร้างสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓ โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งตำบลบางตะพานเป็นเมืองชื่อว่า "เมืองกำเนิดนพคุณ" แต่มีปรากฏตามประชุมพงศาวดาร โดยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในพงศาวดารเมืองพัทลุงว่า เมืองกำเนิดนพคุณ รัชกาลที่ ๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๗ เป็นเมืองชั้นจัตวา ขึ้นต่อกลาโหม

ในรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีสารตราของทำนอรรถมหาเสนาบดีถึงพระกำเนิดนพคุณ มีความว่า ให้พระกำเนิดนพคุณ พระพิไชยชลสินธุ์ เมืองประจวบคีรีขันธ์ หมื่นวิสุทธิสงคราม กรมการกลาโหม ปักหลักแบ่งคลองทับสะแกฝั่งเหนือตลอดปลายน้ำถึงคลองวาฬฝั่งใต้เดิมเป็นแขวงเมืองกำเนิดนพคุณนั้น ให้ยกมาเป็นแขวงอำเภอขึ้นเมืองประจวบคีรีขันธ์ คลองทับสะแกฝั่งใต้ตลอดปลายน้ำเป็นแขวงเมืองกำเนิดนพคุณตามเดิม

ในรัชกาลที่ ๕ ทางราชการได้จัดระบบการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาลได้โปรดเกล้าฯ ยุบเมืองกำเนิดนพคุณลงเป็นอำเภอ เรียกว่า อำเภอเมืองกำเนิดนพคุณขึ้นเมืองชุมพร ซึ่งเป็นเมืองตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๔ แล้วได้แบ่งการปกครองเป็นตำบลมีรวม ๘ ตำบล คือ

๑. ตำบลบางสะพานใหญ่	เปลี่ยนชื่อเป็นตำบล	กำเนิดนพคุณ
๒. ตำบลกรูด	"	ธงชัย
๓. ตำบลนาพร้าหัก	"	พงศ์ประศาสน์
๔. ตำบลป่ารอน	"	ร้อนทอง
๕. ตำบลกำมะเส้น	"	ทรายทอง
๖. ตำบลบางสะพานน้อย	"	บางสะพาน

ที่ตั้งที่ว่าการหรือตัวเมืองกำเนิดนพคุณหรือที่ว่าการอำเภอบางสะพาน มีดังนี้

๑. สันนิษฐานกันว่า ตัวเมืองเดิมจะตั้งที่หมู่บ้านท่ามะนาว ตำบลกำเนิดนพคุณฝั่งขวาคลองแม่รำพึง จากลำน้ำขึ้นมา ๔ กิโลเมตร

๒. ต่อมาย้ายมาตั้งที่บ้านท่ากะหล่อ (ปัจจุบันเรียกว่าบ้านหลักเมือง) และบ้านหลักเมืองเดิมเรียกว่าบ้านทุ่งกอกต่อกับบ้านน้ำร้อนท้องที่ตำบลพงศ์ประศาสน์ฝั่งขวา (ทิศใต้) ติดกับคลองบางสะพานใหญ่ โดยมีเสาหินเป็นหลักเมืองปรากฏอยู่แต่มีรอยถูกทุบแตกหักเกือบหมดแล้วและในลำคลองบางสะพานใหญ่ กับเสาหลักเมืองนั้นเดิมมีสะพานข้ามคลองบางสะพานใหญ่ ทำด้วยหินหรือคอนกรีต แต่ปัจจุบันมีทรายทับถมมองไม่เห็นตัวสะพาน

๓. ต่อมาย้ายตัวเมืองมาตั้งที่ฝั่งซ้าย (ด้านทิศเหนือคลองบางสะพานใหญ่) ปัจจุบันเรียกว่า หมู่บ้านจวนเก่า หมู่ ๖ ตำบลกำเนิดนพคุณ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๔ ทางราชการสั่งยุบเมืองกำเนิดนพคุณ ที่ว่าการอำเภอก็ยังใช้ตัวเมืองเดิมเป็นที่ทำการตลอดมา

๔. ครั้นต่อมาสมัยหลวงบันเทิงทุนราษฎรดำรงตำแหน่งนายอำเภอบางสะพาน พ.ศ. ๒๔๖๔ ท่านย้ายที่ว่าการอำเภอออกมาตั้งริมคลองบางกระจอง ในหมู่ที่ ๗ ตำบลกำเนิดนพคุณ มีอาณาเขตต่อกับถนนรถไฟสถานีบางสะพานใหญ่ ตัวอาคารสร้างขึ้นชั่วคราวโดยปูพื้นไม้กระดาน หลังคามุงจาก ต่อมา พ.ศ. ๒๔๗๑ ทางราชการได้สร้างที่ว่าการอำเภอเป็นอาคารถาวร

**รายนามผู้ว่าราชการเมืองกำเนิดนพคุณ
และนายอำเภอบางสะพาน เริ่มสมัยรัตนโกสินทร์ - ปัจจุบัน**

๑. พระวชิรธรรมรส (แหม่ม) คนแรก	
๒. พระมหาสิงขริคุณนาคฤกษ์สุพรรณภูมามานุรักษ์ (จ้อย)	
๓. พระยามหาสิงขริคุณ (จ้อย)	
๔. พระวิชิตชาญณรงค์ (บุญคง)	
๕. หลวงพรหมภักดี (พุ่ม)	
๖. หลวงจรูญศักดิ์ประเสริฐ (ยม)	๒๔๒๑ - ๒๔๓๔
๗. พระพลสงคราม (เนียม รัฐะฐาน)	๒๔๓๔ - ๒๔๔๔
๘. หลวงวรสุนทรศักดิ์ประเสริฐ (เปล้า เวชภูติ)	๒๔๔๔ - ๒๔๔๙
๙. นายช้อย ชุ่ยยัง	๒๔๔๙ - ๒๔๕๙
๑๐. นายกลาง เดชดิษฐ์	๒๔๕๙ - ๒๔๖๑
๑๑. ขุนสุวรรณภูมามานุรักษ์ (หุ้ม อังสุสิงห์)	๒๔๖๑ - ๒๔๖๓
๑๒. หลวงบันเทิงทุนราษฎร (สำภา พรหมมานนท์)	๒๔๖๓ - ๒๔๖๕
๑๓. นายสาย นทิกามิน	๒๔๖๕ - ๒๔๖๗
๑๔. ขุนศรีพิบูลย์ (จรูญ มคัสเสถียร)	๒๔๖๗ - ๒๔๗๐
๑๕. นายวิจิตร ชูโต	๒๔๗๐ - ๒๔๗๔
๑๖. หลวงปฎิภาคพิศาล (เชื่อน ปฎิภาคศิริ)	๒๔๗๔ - ๒๔๗๖
๑๗. หลวงศุภกิจโกศล (ทรัพย์ ภูสุวรรณ)	๒๔๗๖ - ๒๔๗๘
๑๘. นายถนอม โฆษโยธิน	๒๔๗๘ - ๒๔๘๐
๑๙. นายอุดม บุญยประสพ	๒๔๘๐ - ๒๔๘๑
๒๐. ขุนพงศ์ประศาสน์ (วงศ์ พึ่งประดิษฐ์)	๒๔๘๑ - ๒๔๘๑
๒๑. นายทวี ฐิติประวัติ	๒๔๘๑ - ๒๔๘๗
๒๒. นางมงคล สุตลามา	๒๔๘๗ - ๒๕๐๑
๒๓. นายไพฑูรย์ ลิมปิที่ป	๒๕๐๑ - ๒๕๐๔
๒๔. นายเรวัตติ สิงหเสมานนท์	๒๕๐๔ - ๒๕๐๙
๒๕. นายพิศิษฐ์ ชมปรีดา	๒๕๐๙ - ๒๕๑๐
๒๖. นายปรีชา พงศ์อิศวรานนท์	๒๕๑๐ - ๒๕๑๔

๒๗.	นายวัฒนา สุจริตจิตร	๒๕๑๔ - ๒๕๑๖
๒๘.	นายพูลทวี สงบวาจา	๒๕๑๖ - ๒๕๑๗
๒๙.	ร้อยตรีสมนึก เกิดเกษ	๒๕๑๗ - ๒๕๒๑
๓๐.	นายสนอง ยุตตานนท์	๒๕๒๑ - ๒๕๒๔
๓๑.	ร้อยตรีสมจิตร กาญจนพิบูลย์	๒๕๒๔ - ๒๕๒๗
๓๒.	ว่าที่ร้อยตรีกิตติพงษ์ สติรกุล	๒๕๒๗ - ๒๕๓๐
๓๓.	นายนเรศ วงศ์สวัสดิ์	๒๕๓๐ - ๒๕๓๒
๓๔.	นายประดิษฐ์ เนื่องจากอาน	๒๕๓๒ - ๒๕๓๓
๓๕.	นายวิช ชนจินดา	๒๕๓๓ - ๒๕๓๖
๓๖.	นายชัยพงศ์ ยงพาณิชย์	๒๕๓๖ - ปัจจุบัน

หมายเหตุ หมายเลข ๑ - ๕ เป็นผู้ว่าราชการเมืองกำเนิดนพคุณ
หมายเลข ๖ - ๓๖ เป็นนายอำเภอบางสะพาน

ปัจจุบันอำเภอบางสะพาน มี ๗ ตำบล คือ

๑. ตำบลชัยเกษม	๒. ตำบลธงชัย	๓. ตำบลร้อนทอง
๔. ตำบลทองมงคล	๕. ตำบลกำเนิดนพคุณ	๖. ตำบลพงศ์ประศาสน์
๗. ตำบลแม่รำพึง		

สำหรับที่ว่าการอำเภอบางสะพานหลังปัจจุบันนั้น ได้เริ่มดำเนินการจัดสร้าง เมื่อ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๒๘ โดยมีว่าที่ร้อยตรีกิตติพงษ์ สติรกุล นายอำเภอบางสะพานสมัยนั้นเป็นผู้ริเริ่มโดยไม่ใช้งบประมาณของทางราชการ แต่อย่างไรก็ดี การดำเนินการจัดสร้างได้อาศัยแรงงานการพัฒนภาคเอกชนและภาคราชการ ในปีงบประมาณ ๒๕๓๐ ได้รับเงินสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีคุณอุดมศักดิ์ ทั้งทอง คุณสำภา ประจวบเหมาะ คุณวิเศษ ใจใหญ่ ในวงเงิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท

สรุปค่าดำเนินการจัดสร้างที่ว่าการอำเภอหลังใหม่ เป็นเงินทั้งสิ้น ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งงบดำเนินการ ดังนี้

- ภาคเอกชน	๔,๕๐๐,๐๐๐	บาท
- ภาครัฐบาล	๑,๕๐๐,๐๐๐	บาท

(จากหนังสือที่ระลึกพิธีเปิดที่ว่าการอำเภอบางสะพาน)

กองบางสะพาน

ครั้นถึงบางสะพานสถานที่
บังเกิดกับกายสิทธิ์อิสรา

มีทองดีแต่โบราณนานนักหนา
ไม่มีราศีแกมแอร่มเรื่อง

จากนิราศกลาง

หากมีการพูดถึง “ทอง” เมื่อใด ก็จะมีการพูดถึงทองบางสะพานเมื่อนั้น และหากใครมาถึงบางสะพานก็จะถามถึงทองบางสะพานเช่นเดียวกัน เพราะทองบางสะพานนั้นเป็นที่กล่าวขวัญถึงคุณลักษณะพิเศษว่าเป็นทองเนื้อบริสุทธิ์ ชุดได้เป็นทองก้อน มีตั้งแต่ขนาดเล็กเกล็ดบาง ๆ จนถึงขนาดใหญ่เป็นก้อน มีน้ำหนักหลาย ๆ บาทก็มี ทั้งนี้โดยมีต้องแยกเนื้อทองด้วยวิธีการถลุง

ทองบางสะพานมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทองนพคุณ เป็นทองเนื้อเก่า หมายถึง เป็นทองที่มีราคาเก๋บาทต่อน้ำหนัก ๑ บาท ซึ่งเป็นราคาที่สูงกว่าทุกแหล่งในประเทศไทย (ตามหนังสือประชุมประกาศสมัยรัชกาลที่ ๔)

เมืองไทยนั้นเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ทองคำ จนมีการขนานนามว่า สุวรรณภูมิ มาตั้งแต่อดีตกาลแต่ไม่มีการกล่าวถึงในพงศาวดารจนถึงในรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศได้ปรากฏในพงศาวดารว่า เมื่อ จ.ศ. ๑๑๐๘ (พ.ศ. ๒๒๘๙) ผู้รั้งเมืองกุยได้ส่งทองร้อนหนัก ๓ ตำลึง เข้าถวายพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ จึงได้เกณฑ์ไพร่ ๒,๐๐๐ เศษ ไปตั้งร่อนทองใช้เวลาปีเศษ จนถึง พ.ศ. ๒๒๙๑ จึงได้ทองเข้าถวายหนัก ๙๐ ชั่งเศษ เป็นน้ำหนัก ๕๔ กิโลกรัมหรือ ๓,๖๐๐ บาท แล้วได้นำทองนั้นไปแผ่เป็นทองแผ่นใหญ่หุ้มมณฑปพระพุทธบาทสระบุรี

แหล่งที่มีทองบางสะพานนั้นมิได้อยู่ในตำบลกำเนิดนพคุณ แต่อยู่ในตำบลร่อนทอง เรียกกันว่า บ้านปราร่อน ซึ่งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ประมาณ ๑๖ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากถนนเพชรเกษม ประมาณ ๔ กิโลเมตร

ในปัจจุบันยังคงมีการขุดหาทองอยู่ แต่เป็นการขุดหาด้วยมือ ดินในบ่อทอง จะมีชื่อเรียกแต่ละชั้นแตกต่างกันออกไป ดินชั้นบนเรียกว่า ดินเมือง จากดินเมืองต่อไปเป็นดินกรัง ดินชั้นนี้ อาจเรียกว่า ดินหลังสะและลึกลงไปเรียกว่า ดินใช้ ดินใช้คือดินที่มีแร่ทองคำปนอยู่ เขาจะเอาดินใช้ขึ้นมาแยกหาเนื้อทอง โดยการใช้ภาชนะเรียกว่า เสียง (คือ ภาชนะที่ทำด้วยไม้รูปวงกลม ก้นแหลมคล้ายหมวกญวน) ใส่ดินใช้แล้วนำไปขยำกับน้ำให้เป็นโคลน แล้วเอียงเสียงให้น้ำในลำคลองพัดโคลนให้หมุนวนออกจากเสียงไป คงเหลือแต่สินแร่ทองอยู่กับเสียงโคลนที่เอาดินไปร่อนล้างมีชื่อว่า คลองทอง

ท่านผู้รู้ที่เคยขุดทองมาได้เล่าให้ฟังว่า บริเวณที่มีแร่ทองมักจะมีชื่อว่า “เนิน” นำหน้า เช่น เนินม้า เป็นเนินที่ผู้เดินทางไปขุดทองมักจะพุดูกม้าไว้ในที่บริเวณนี้ เนินไก่เขี่ย เล่าว่าสินแร่ทองอยู่ดินขนาดไก่เขี่ยก็พบก้อนทอง เนินสวนกล้วย เนินปราง เนินไทร เนินส้มป่อย เนินงิ้ว เนินหว่า คือ บริเวณที่มีต้นไม้ตามชื่อเนินที่ปรากฏอยู่สำหรับเนินที่น่าสนใจอีกเนินหนึ่ง คือ เนินยายบี เล่ากันว่าในบริเวณนี้สินแร่ทองจะปนอยู่ในดินที่เหนียวมากจนต้องเอาดินใช้ที่ขุดได้ไปแช่น้ำให้อ่อนตัวแล้วอาศัยผู้เฒ่าที่อยู่เฝ้าบ้านบีดินให้เหล็กเพื่อหาเนื้อทอง

คนบางสะพานนั้นมักจะมีทองบางสะพานไว้ติดตัว ด้วยการนำเม็ดทองมาติดห่วงห้อยคอไว้กับสร้อยคอ
ถือกันว่าเป็นของบริสุทธิ์เป็นมงคลแก่ตัวและแทนของคลังได้ด้วย
ท่านละ... ได้เห็นทองบางสะพาน แล้วหาติดตัวเพื่อเป็นมงคลแก่ตัวท่านแล้วหรือยัง

(จากหนังสือที่ระลึกพิธีเปิดที่ว่าการอำเภอบางสะพาน ปี ๒๕๓๑)

สถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน

สถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอบางสะพาน ที่นักท่องเที่ยวทั่วสารทิศที่นิยมพักผ่อนแตกต่างจากสถานที่อื่นของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่นิยมมากในเขตอำเภอบางสะพานเนื่องจากชายหาดมีความงามและธรรมชาติบริสุทธิ์ไม่ด้อยไปกว่าที่ใด ยังรักษาเอกลักษณ์ของหาดไว้อย่างสมบูรณ์แบบและมีบังกาโลร้านอาหารพร้อม จึงขอนำสถานที่ที่น่าสนใจ ดังนี้

อ่าวแม่รำพึง

สัญลักษณ์ที่แสดงถึงตำนานรักที่ลึกซึ้ง ที่ชาวประจวบฯ และผู้ผ่านพบอดคำนึงถึงมิได้ เขาแม่รำพึงที่นอนเหยียดยาวอยู่ริมอ่าวแม่รำพึงอาจเป็นตำนานรักของใครอีกสักคนต้องคิดถึงเพราะเป็นความงามที่หาชมที่ไหนอีกไม่ได้ ตัวอ่าวอยู่ห่างจากอำเภอบางสะพาน ๔ กม.

ลักษณะของอ่าว เป็นอ่าวที่ใหญ่มากและมีพื้นที่ชายแดนหาดเว้า, แหว่ง บางช่วงเป็นแนวโขดหินบางช่วงเป็นหาดทราย เป็นทัศนียภาพริมหาดสวยงาม ร่มรื่นพอสมควร โดยมีต้นมะพร้าวเรียงรายดูงดงามยิ่ง เหมาะแก่นักท่องเที่ยวที่นิยมมาพักผ่อน

อ่าวบ่อทองหลาง

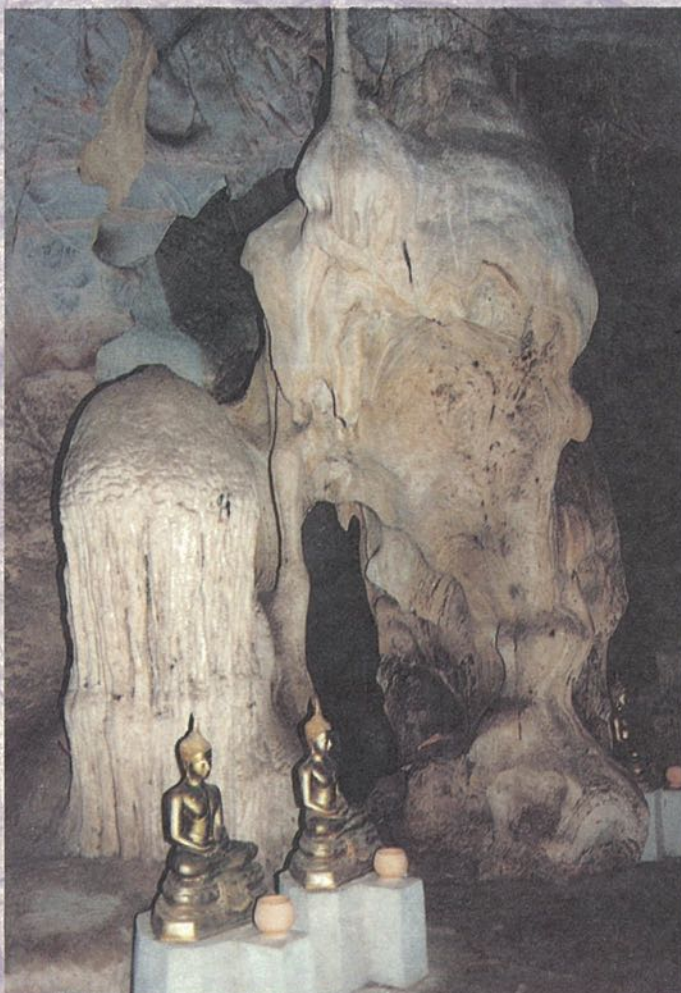
เดินทางออกจากอำเภอบางสะพานไปทางทิศตะวันออกประมาณ ๘ กม. ก็จะพบอ่าวเล็กที่โค้งเกือบจรดกัน เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวมีเกาะเล็ก ๆ อยู่ด้านหน้าอ่าวบังคลื่นลมทำให้อ่าวแห่งนี้เหมาะที่จะเล่นน้ำ ท่วมกลางหาดทรายและเป็นชายหาดหินอ่อนงดงามท่ามกลางน้ำสีครามใสสะอาด หาดทรายสีขาวละเอียดเย็นสบายอากาศบริสุทธิ์ โดยสภาพโครงสร้างของอ่าวมีผู้เปรียบเทียบกับเป็นหาดสวรรค์ของหมู่เกาะทะเลใต้ อ่าวแห่งนี้จึงขึ้นชื่อลือชาในเรื่องความสวยงามของสถานที่ นักท่องเที่ยวนิยมพักผ่อนให้ความรื่นรมย์ ความเพลิดเพลินและคุ้มค่าที่สุด

เขาค้ำม้าร้อง

อยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลพงศ์ประศาสน์ ก่อนถึงที่ว่าการอำเภอบางสะพาน ๒ กม. จะมีทางแยกขวามือเป็นถนนลาดยาง ๑ กม. รถมอเตอร์สามารถเข้าถึงปากถ้ำ ภายในถ้ำมีการพัฒนาติดตั้งหลอดไฟฟ้าสีแสงต่าง ๆ กันประดับประดาให้บรรยากาศตื่นตาและตื่นตัว และเพิ่มความสนใจ,ผนังถ้ำด้านหนึ่งจะมีพระพุทธรูปวางเรียงรายตลอดแนว, อากาศเย็นสบาย ถ้ำโปร่งโล่งมีหินงอกหินย้อยประกายเกล็ดคล้ายเพชร วิบวาวเมื่อต้องแสงไฟมีปล่องสอดสว่างมากกระทบฝาผนังสวยงามมาก ข้างบริเวณถ้ำมีวัดที่ทำนจะแสวงหาความสงบและความสุขทางใจ เป็นสำนักสงฆ์เหมาะแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการความเงียบสงบ

บทนำ

ข้อคิดเห็น ของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

โครงการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นห้องสมุดประชาชน ประจำอำเภอ ที่กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานเอกชนได้ร่วมกันจัดสร้างขึ้น เนื่องในโอกาสเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๓๖ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๔

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบในชนบท เป็นแหล่งความรู้ประจำอำเภอและหมู่บ้าน ตามแนวความคิดของการศึกษาตลอดชีวิต และการศึกษาเพื่อปวงชน ที่มุ่งหวังจะให้ทุกคนได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้เพื่อจะให้การศึกษามีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างพัฒนาคุณภาพชีวิต ทรัพยากรมนุษย์ ได้สมบูรณ์แบบต่อไปในอนาคต

ในนามของกระทรวงศึกษาธิการ รู้สึกยินดีและภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้ร่วมกันจัดตั้งได้ครบตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

(นายสัมพันธ์ ทองสมัคร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

นายสัมพันธ์ ทองสมัคร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อคิดเห็น ของ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ในวันนี้ กระทรวงศึกษาธิการมีความปิติยินดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

โครงการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๓๖ พรรษา เป็นการสนองพระราชปณิธานที่ทรงต้องการให้มี “ห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน”

นอกจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะทรงพระเมตตาพระราชทานพระราชนุญาตให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนดังกล่าวแล้ว พระองค์ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม “เฉลิมราชกุมารี” อีกด้วย นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ แก่กระทรวงศึกษาธิการ และแก่พสกนิกรชาวไทยทั่วทุกถิ่น

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นห้องสมุดที่มีบริการครบถ้วนสมบูรณ์เป็นระบบพร้อมด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อนิทรรศการ และห้องปฏิบัติการทางภาษาและโสตทัศนศึกษา ประชาชนสามารถใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าความรู้ได้อย่างกว้างขวาง นับเป็นแหล่งที่จะส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพประชากรได้อย่างแท้จริง

ในนามของกระทรวงศึกษาธิการ ผมขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ทั้งท่านผู้บริจาคที่ดิน ทุนทรัพย์ วัสดุครุภัณฑ์ หนังสือเอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนทั้งท่านผู้เสียสละเวลา กำลังแรง มีสติปัญญา เป็นผลให้โครงการนี้ดำเนินได้ด้วยดีตามเป้าหมาย และจะเป็นแบบอย่างของการพัฒนาห้องสมุดต่อไป

วาระนี้ ขอพวกเราทั้งหลายจงตั้งจิตอธิษฐานถวายพระพรชัยมงคล ขอให้องค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ทรงเป็นที่รักที่เทิดทูนของพสกนิกรชาวไทยทุกคนจงทรงพระเกษมสำราญ และทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

(นายโกวิท วรพิพัฒน์)

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

นายโกวิท วรพิพัฒน์
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

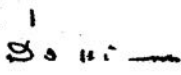

ข้อคิดเห็น ของ อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่ประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงสนพระทัย พระราชทานคำแนะนำและความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านการพัฒนาห้องสมุดมาโดยตลอด พระองค์ท่านได้ทรงเล็งเห็นความสำคัญของบทบาทของห้องสมุดที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทย โครงการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” นับเป็นพระราชปณิธานที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของพระองค์ที่ทรงมีพระราชประสงค์ให้มีห้องสมุดที่ตีพิมพ์หนังสือครบทุกประเภท อันได้แก่ หนังสือสำหรับเด็ก หนังสือธรรมะ หนังสือความรู้ทั่วไป ฯลฯ อันจะเป็นประโยชน์สำหรับประชาชนที่จะให้ในการศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

กรมการศึกษานอกโรงเรียนรู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ และปลาบปลื้มเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสสนองพระราชดำริในโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แห่งนี้ขึ้น เพื่อให้ห้องสมุดแห่งนี้เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ของประชาชนในอำเภอบางสะพานต่อไป

ในการจัดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แห่งนี้ คงจะสำเร็จไม่ได้หากปราศจากความร่วมมือและการสนับสนุนทั้งกำลังกาย กำลังใจ ตลอดจนทุนทรัพย์จากหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชน ตลอดจนประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ และขอมอบห้องสมุดประชาชนแห่งนี้เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของประชาชนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตลอดไป

 (นายรุ่ง แก้วแดง)

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

นายรุ่ง แก้วแดง
อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ข้อคิดเห็น ของ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสที่เจริญพระชนมายุ ๓๖ พรรษา นั้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดแรกที่ได้เชิญชวนผู้มีจิตกุศลในพื้นที่ร่วมกันบริจาคเงินสมทบเป็นค่าก่อสร้างห้องสมุดได้ครบถ้วนตามเกณฑ์

ความมุ่งมั่นศรัทธาที่จะร่วมกันสนองพระราโชบาย และสนองพระคุณแผ่นดินถิ่นกำเนิด ด้วยการสร้างแหล่งศึกษาหาความรู้สำหรับเด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป ได้เป็นพลังเกื้อหนุนให้การจัดตั้งห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" แห่งนี้ ลุล่วงไปด้วยดี จนมีความพร้อมสมบูรณ์ที่จะเปิดบริการในวันนี้

ในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบางสะพาน ในวันนี้ จึงนับเป็นโอกาสที่นำความเป็นสิริมงคลสูงสุดมาสู่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ดิฉันจึงขอแสดงความชื่นชมยินดี และขอตั้งความหวังร่วมกับชาวอำเภอบางสะพาน ที่จะได้เห็นสถานที่แห่งนี้ได้รับพัฒนาจนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบต่อไป

นาง กษมา วรรณ ณ อยุธา

(นางกษมา วรรณ ณ อยุธา)
ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธา
ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อคิดเห็น ของ ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้เข้าร่วมโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสที่พระองค์ทรงมีพระชนมายุครบ ๓๖ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๔

ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบางสะพาน เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ที่มีรูปแบบที่หลากหลายตามแนวความคิดของการศึกษาตลอดชีวิต ห้องสมุดแห่งนี้จะเป็นแหล่งเสริมสร้างทางปัญญาและความคิด เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสาร เป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรม และเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนในเขตอำเภอบางสะพาน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชาวอำเภอบางสะพาน จะช่วยกันทะนุบำรุง ดูแล และรักษาสมบัตินี้ไว้สืบไป

ในนามของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการครั้งนี้

ร้อยตรี

(อำนาจ ไทยานนท์)

ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์
ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อคิดเห็น
ของ
ศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ห้องสมุดไม่ใช่ที่เก็บหนังสือ
หากแต่เป็นแหล่งสรรพความรู้ทั้งปวง
เพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย

ความสำเร็จจึงอยู่ที่ว่า... ทำอย่างไร
จึงจะมีผู้คนเข้าไปใช้บริการของห้องสมุด

(นายถวัลย์ สนธิอนุเคราะห์)
ศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นายถวัลย์ สนธิอนุเคราะห์
ศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อคิดเห็น ของ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้สร้างขึ้นด้วยแรงศรัทธารวมพลังบริจาคของพสกนิกรชาวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะชาวอำเภอบางสะพาน ที่มีความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นพ้นต่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อสนองพระราชปณิธานตามแนวพระราชดำริในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับประชาชนที่ทรงแสดงไว้ในโอกาสต่าง ๆ

การรวมพลังดังกล่าวทำให้ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบางสะพาน สำเร็จได้เรียบร้อยสวยงาม เป็นสิ่งแสดงออกถึงความร่วมมือร่วมใจทั้งภาครัฐและเอกชน อย่างมีเกียรติประวัติอันดีงาม และมีคุณค่าอย่างยิ่ง เป็นตัวอย่างในทางสร้างสรรค์แก่นุชนรุ่นหลังสืบไป

อย่างไรก็ตาม ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบางสะพาน จะทรงไว้ซึ่งคุณค่าอันกอปรกันดีได้ก็ต่อเมื่อประชาชนจะต้องมาใช้บริการให้คุ้มกับที่ได้ร่วมแรงร่วมใจสร้างเอาไว้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่จะต้องมีการให้บริการที่ยิ้มแย้มแจ่มใส พยายามเสาะแสวงหาสื่อที่สนองตอบความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างเต็มความสามารถ และทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกันทะนุบำรุงรักษา หวงแหนไว้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดสืบไปชั่วกาลนาน

(นายวิเชียร ประดับการ)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นายวิเชียร ประดับการ
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

חֲכִישׁוֹת

ประกาศจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรื่อง การจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ตามที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับความเห็นชอบจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้จัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๓๕ นั้น อาศัยระเบียบกรมการศึกษานอกโรงเรียน ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. ๒๕๓๕ หมวด ๒ ข้อ ๖ และข้อ ๘ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงประกาศจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ขึ้น โดยใช้ชื่อว่า ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางสะพาน ตั้งที่ถนนบางสะพาน ตำบลกำเนิดนพคุณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่วันประกาศนี้เป็นต้นไป

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๗ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

(นายพลากร สุวรรณรัฐ)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด รักษาการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำสั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ที่ ๑๗๓๒/๒๕๓๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางสะพาน

เพื่อให้การดำเนินงานของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางสะพาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพบังเกิดผลดีแก่ทางราชการ อาศัยระเบียบกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๙ หมวด ๓ ข้อ ๑๒ และข้อ ๑๔ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางสะพาน ประกอบด้วย

๑. นายอำเภอบางสะพาน	ประธานกรรมการ
๒. ศึกษาธิการอำเภอบางสะพาน	รองประธานกรรมการ
๓. หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอบางสะพาน	กรรมการ
๔. สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางสะพาน	กรรมการ
๕. ผู้อำนวยการโรงเรียนบางสะพานวิทยา	กรรมการ
๖. นายนิกร ประจวบเหมาะ	กรรมการ
๗. นางสุคนธ์ เทพวัลย์	กรรมการ
๘. นางสมบุรณ์ เกตรมณี	กรรมการ
๙. นางสมบัติ เล่าห์เรณู	กรรมการ
๑๐. นางบุญเริ่ม เหมือนแท้	กรรมการ
๑๑. นายเจริญ อ้นทอง	กรรมการ
๑๒. นายเอียด ทองศรี	กรรมการ
๑๓. นายประสาร แยมประดิษฐ์	กรรมการ
๑๔. หัวหน้าฝ่ายการศึกษามวลชน
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดฯ	กรรมการและเลขานุการ
๑๕. บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
อำเภอบางสะพาน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งดำเนินการให้คำแนะนำ ปรีกษา ช่วยเหลือและให้การสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางสะพาน ให้มีมาตรฐานและเป็นไปตามระเบียบกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๙

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕

สั่ง ณ วันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕

ร้อยตรี

(อำนาจ ไทยานนท์)

ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

รายนามผู้มีอุปการะคุณ
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางสะพาน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑.	นายสุรชัย ตั้งใจตรง	๑๕๐,๐๐๐	บาท
๒.	นายนิกร ประจวบเหมาะ	๑๐๐,๐๐๐	บาท
๓.	นายปรีดา เจริญพักตร์	๑๐๐,๐๐๐	บาท
๔.	นางประภา วิริยะประไพกิจ	๑๐๐,๐๐๐	บาท
๕.	นายภิญโญ พัฒนสิงห์	๑๐๐,๐๐๐	บาท
๖.	นางสาวสมจิตต์ หลายบุรณอำนาจ	๑๐๐,๐๐๐	บาท
๗.	นายเกียง กิตติพงศ์ธนกิจ	๑๐๐,๐๐๐	บาท
๘.	นางศิริวรรณ แซ่ไฉ่	๑๐๐,๐๐๐	บาท
๙.	นางสุคนธ์ เทพวัลย์	๑๐๐,๐๐๐	บาท
๑๐.	นางสมบุรณ เกตรมณี	๑๐๐,๐๐๐	บาท
๑๑.	นางสมบัติ เล่าห์เรณู	๑๐๐,๐๐๐	บาท
๑๒.	นายแก้ว แจวเจริญ	๑๐๐,๐๐๐	บาท
๑๓.	พระครูศรีวรคณนารักษ์	๑๐,๐๐๐	บาท
๑๔.	นางลำยอง ภูเขียว	๑๐,๐๐๐	บาท
๑๕.	นางละมัย คุ่มวงษ์	๑๐,๐๐๐	บาท
๑๖.	นางประนอม ภาวังคะนันท์	๑๐,๐๐๐	บาท
๑๗.	นางศิริวรรณ จำเริญ	๑๐,๐๐๐	บาท
๑๘.	นายวินัย จำเริญ	๑๐,๐๐๐	บาท
๑๙.	นางบุญชุบ ไกล่ซิด	๑๐,๐๐๐	บาท
๒๐.	นางสุรัตน์ เอียบทอง	๑๐,๐๐๐	บาท
๒๑.	นางสุนี นพรัตน์	๑๐,๐๐๐	บาท
๒๒.	นางอุษา เจียมจารีกุล	๑๐,๐๐๐	บาท
๒๓.	นางชีวิบัว อื่อพรรณรังษี	๑๐,๐๐๐	บาท
๒๔.	นางระวีวรรณ ไชยวรรณ	๑๐,๐๐๐	บาท
๒๕.	นายสุพัฒน์ เจียมพานทอง	๑๐,๐๐๐	บาท
๒๖.	นางพิศวง แยมประดิษฐ์	๑๐,๐๐๐	บาท
๒๗.	นางวัชรีย์ พานิช	๑๐,๐๐๐	บาท
๒๘.	นางรัตนา สุขเกษม	๑๐,๐๐๐	บาท
๒๙.	นายมงคล อริยปิตพันธ์	๑๐,๐๐๐	บาท

๓๐.	นางเกี้ยว บุญนำศิริกิจ	๑๐,๐๐๐	บาท
๓๑.	นางเขี้ยวเกิม แซ่อึ้ง	๑๐,๐๐๐	บาท
๓๒.	นางสาวกัญญา ชีระวิทยาเลิศ	๑๐,๐๐๐	บาท
๓๓.	นางสาวชีวหลี่ เพียงพอฟิสาร	๑๐,๐๐๐	บาท
๓๔.	นางกัลยา หอธนสมบัติ	๑๐,๐๐๐	บาท
๓๕.	นางสาวสุวรรณมา งามปิยะกุล	๑๐,๐๐๐	บาท
๓๖.	นางวนิชา ไชคกิจการ	๑๐,๐๐๐	บาท
๓๗.	นางบุญเกี้ยว เจียมจรัสรังสี	๑๐,๐๐๐	บาท
๓๘.	นางวทัญญู สุวรรณหงส์	๑๐,๐๐๐	บาท
๓๙.	นางปรียาพร วุฒิพรวรกุล	๑๐,๐๐๐	บาท
๔๐.	นางอุษา ลิ้มปวีวรรณ	๑๐,๐๐๐	บาท
๔๑.	นายวินัย เสรีกุล	๑๐,๐๐๐	บาท
๔๒.	นายกิมลิ่ง วิภาสวัชรโยธิน	๑๐,๐๐๐	บาท
๔๓.	บริษัทอิตาเลียนไทย ดีเวลอปเม้นต์ คอร์ปอเรชั่น	๑๐,๐๐๐	บาท
๔๔.	นายสุจินต์ วรคุณาภรณ์	๑๐,๐๐๐	บาท
๔๕.	นางเยาวดี อิงพลังษ์กุล	๑๐,๐๐๐	บาท
๔๖.	นางอุไรวรรณ กาญจนการไกร	๑๐,๐๐๐	บาท
๔๗.	นางหงษ์ ไกรศรีรินทร์	๑๐,๐๐๐	บาท
๔๘.	นางแสง บัณฑิต	๑๐,๐๐๐	บาท
๔๙.	นางชัชฎา มั่งคั่ง	๑๐,๐๐๐	บาท
๕๐.	นางวัลภา เทพจันทร์	๑๐,๐๐๐	บาท
๕๑.	นางทองหยิบ พุทธิภัสสร บริจาคเหรียญกษาปณ์	ประมาณมูลค่าว่ามีได้	
๕๒.	นายก้องเกียรติ ดันธีระธรรม บริจาคเครื่องปรับอากาศจำนวน ๑ เครื่อง	๓๐,๐๐๐	บาท
๕๓.	บริษัท สหวิริยา สตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน) จัดมูนีทรคการ ห้องเอนกประสงค์ และห้องโสตทัศนศึกษา พร้อมเครื่องปรับอากาศ พัดลม พรม	๑๐๐,๐๐๐	บาท

มุมหนึ่งของอ่าวประจวบ จ.ประจวบคีรีขันธ์

